
Shri Gangottari Kshetramahatmyam Gomukhiyatra Gangastotrasangraha

శ్రీగండ్కోత్రరీక్షేత్రమాహాత్మ్యమ్ గోమఘీయాత్రా గఙ్గాస్తోత్రసఙ్గ్రహః

Document Information

Text title : Gangottari Kshetramahatmyam Gomukhiyatra Gangastotrasangraha

File name : gangotrikShetramAhAtmya.itx

Category : devii, devI, nadI, mAhAtmya

Location : doc_devii

Author : Swami Tapovanam

Transliterated by : Swamini Tattvapriyananda tattvapriya3108 at gmail.com

Proofread by : Swamini Tattvapriyananda tattvapriya3108 at gmail.com

Description/comments : Gangotri, Gangastotra, Gomukhiyatra, with Hindi Translation

Latest update : October 27, 2018

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 17, 2022

sanskritdocuments.org

శ్రీగంఠోత్తరీక్షేత్రమాహాత్మ్యమ్ గోముఖీయాత్రా గంగాస్తోత్రసంఘాతః

శ్రీ గంఠోత్తరీక్షేత్రమాహాత్మ్యమ్ గోముఖీయాత్రా గంగాస్తోత్రసంఘాతసహితమ్
హిందీ ఆర్థసహిత
గ్రంథకారః :- పూజ్యపాద శ్రీస్వామీ తపోవనమ్

ప్రార్థనా

అయి పాఠకగణ !

అచలరాజ శ్రీ హిమాలయ కే చిరకాల నివాసీ సుప్రసిద్ధనామా బ్రహ్మనిష్ఠ
శ్రీ గంగా స్వామీ తపోవనజీ మహారాజ కీ యే దో-తిన కృతీయాం శ్రీ గంగాజీ
కీ కృపా సే పునరపి ఆపకే సామనే రఖనేకా సుయోగ మిలా హై । సుశిక్షిత
విద్వజ్ఞానో నే పూరిత కిసీ ఆధునిక నగరకో విభూషిత కరనేకో అధికార
రఖతే హుప భీ శ్రీ స్వామీ జీ వివిక్త దుర్గమ హిమాలయ ప్రదేశకో హీ
ప్యార కరతే హైం । మేరా విశ్వాస హై, కి యహ కోఈ పూర్వ కర్మ ప్రేరణా
కా ఫల హోగా । నన్ గంగక ఈం కే అగస్త కే మహీనే మేం సాక్షాత్ శ్రీ గోముఖ
కే పాస భూర్జ-వనోనే పరివృత్త ఏక విశాల మంజున మైదానమేం శ్రీ
స్వామీజీకే దర్శనోం కా సౌభాగ్య ముయే ప్రాప్త హుఆ థా । స్వామీజీ ఉస సమయ
ఉధర నివాస కరతే థే । వహోం పర శ్రీ స్వామీజీ కే మిత్ర వర్గ థే;
భేడః బకరీ చరానే వాలే, కోఈ అపరిష్కృత పర్వతీయ లోగ । స్వామీజీకో
అపనీ ఉచ్చ సభ్యతా, తథా ఉన్నత దార్శనిక విద్వత్తాకా అభిమాన
ఛోడకర ఉన లోగోం కే సాధ బడః ప్రేమ ఏవం సమభావసే సహోదర
కే సమాన బాతచీత ఆది వ్యవహార కరతే హుప మైంనే దేఖా । హమనే
తో మనమేం కహో-యహ హై శుద్ధ సాధుతా ! సభ్యతా తథా విద్వత్తాసే
పరే సాధుతా భీ ఏక మధుర అమూల్య చీజ హై । “విద్వాన్ న భాతి
పురుషేషు నిరక్షరేషు” యహ న్యాయ అక్షరశః సత్య హై । తథాపి
ప్రేమభావ ఐసా ఏక మోహక పదార్థ హై, జో పశు పక్షియోంకే ఊపర భీ
అపనా ప్రభావ జమాతా హై । హృషీకేశ మేం ఏకబార ఏక ఉచ్చ శిక్షిత
మహాత్మా నే శ్రీస్వామీజీ సే ఇస ప్రకార పూఛా థా-“గంఠోత్తరీ కే

ముఖ మేం జాకర నివాస కరనేకా క్యా లాభ హై ! ఆపకే చిరకాలకా అనుభవ
 బలాభయే । సబ జగహ మన హీ హై । రాగ, ద్వేష, లోభ, మోహ, మద,
 మాత్సర్య, పాఖణ్డతా, ఉద్దణ్డతా ఆది చిత్త దోష కహీం జానే పర భీ
 నివృత్త నహీం హోతే । వే కేవల విచార ఔర వైరాగ్య సే నివృత్త
 హోతే హైం । ఇసలిష వహీం బైతకర భీ విచార ఏవం వైరాగ్యకే ద్వారా
 జ్ఞానకా సంపాదన తథా జ్ఞానకీ రక్షా భీ పురుష కర సకతే హైం ।
 స్వామీజినే పరిమిత శబ్దోమేం ఇస ప్రకార ఉత్తర దియా, “ఆపకా మత
 బిలకుల లీక హై । మైం భీ ఉసకా అనుమోదన కరతా హూం । పరస్తు మైం
 తో కేవల ప్రకృతి సౌందర్యకే తథా ఉసకే ద్వారా అనాయాసేన పరమేశ్వర
 సౌందర్య కే నిత్యనిరన్తర రసాస్వాదన మేం ఉత్కణ్ఠిత హోకర ప్రతివర్ష
 ఉస ప్రాస్తమేం జాయా కరతా హూమ్ । ఔర అలసతా ఏవం చంచలతాకో ఛోడః
 కర సశ్రద్ధ అధ్యాత్మ సాధనా కరనే వాలే అధికారీ పురుషోం కే లిష
 భీ అపనీ అలౌకిక శాన్తి మహిమా, ఏవం ఆధ్యాత్మిక వాతావరణ సే విశ్వ
 విఖ్యాత యహ ఉత్తరాఖణ్డకా భీ ఉత్తరాఖణ్డ మహాన సహాయక తథా లాభ
 దాయక హోతా హై । “ శ్రీ స్వామీజి కే ఇస ప్రకార కే నానా లోకోత్తర
 చరిత ఏవం ఉపదేశోం కా వర్ణన కరనేకా యహ అవసర నహీం హై ।
 సంక్షేపనే ఇతనా మాత్ర కహనా చాహతా హూం కి శ్రీ స్వామీజి గంగోత్తరీ
 గోముఖ ప్రాన్తకా అత్యధిక ప్రేమాదర కరతే హైం, ఔర ఉసకే ప్రమాణ హైం
 యే ఛోటీ సున్దర సరస కృతియామ్ । బుది పూర్వక హీ హమనే ఇస గ్రన్థోంకో
 “సున్దర, సరస” దో విశేషణ దియే హైం । క్యోంకి సాహిత్య
 గుణోంనే రహిత, రసశూన్య, కేవల చార పాదవాలే పదసముదాయ కవి
 కర్మమర్మజ్ఞ పణ్ఠితోంకీ మణ్ణలీమేం చతుష్పాత్ నామనే హీ విదిత హై,
 సున్దర, సరస కృతి యా రచనాకే నామ సే తభీ శ్లాఘిత హుఆ కరతే
 యది గ్రన్థ సాహిత్య గుణ యుక్త ఏవం రస పూరిత హో ।

హిమాలయ స్వయం హీ ఏక మహాన విభూతి హై । అతః వహ ఈశ్వరాంశ హీ
 హై । ఇసమేం ఫిర జో జగదేక వన్ద్యా, దివ్య వైభవవతీ, భగవతీ
 భాగీరథీ శ్రీ గంగాజి అపనే శుద్ధ, అకలుష సర్వాజ్ఞ సున్దర బాలికా
 రూపనే బహతీ హైం, ఔర ఇస కారణ సే హీ జో అతిశయ పాప-నాశినీ హై,
 ఉసకే మాహాత్యకా వర్ణన హీ క్యా కరనా ?

ధర్మ కీ దృష్టి జిన్ఠేం ప్రాప్త నహీం, ఐసే ఆజకలకే అపనే లోగభీ
 సృష్టి సౌందర్యకీ దృష్టిమే భీ యది కోఈ సర్వోత్తమ వస్తు దేఖనా

చాహం తో గౌముఖ కా-జహం నే గంగా నికలనీ శురు హోతీ హై ఉస అద్భుత
స్థానకా-దర్శన కరనా జరూరీ హై । ఉస అమత సృష్టి సౌందర్య
కే దర్శనసే అపసే ఆప కైసే భీ శూన్య హృదయవాలే పురుష కే భావ
బదల జాయేంగే తో ఫిర ధర్మ భావనా జినమేం హై, ఉస కీ కథా హీ క్యా
కహనా ? ధర్మ బుద్ధి నే శ్రద్ధాపూర్వక తీర్థోం మేం భ్రమణ, స్నాన,
భజన ఔర దాన ఆది పరమృరాగత అదూషిత సత్కర్మోం కే అనుష్ఠాన కో
కీసీ అధికారియోంకే లియే కీసీ సీమా తక కల్యాణ కే సాధన మాన కరకే
హీ అద్వైత బ్రహ్మవాదీ హోతే హుష భీ విచార-కలా కోవిద శ్రీ స్వామీజీనే
ఇన గ్రంథోం కీ రచనా కీ హై ।

ప్రథమావృత్తి రుటపట ఖతమ హో గయీ ఔర ఇన దూసరీ ఆవృత్తి కీ
మాంగ ఆనే సే ఇసే ఫిర ప్రకాశిత కరనే కా భాగ్యవాన తథా ఆపకే
అనుగ్రహ కా భాజన భీ హుఆ హూఁ ।

శ్రీ గంగోత్తరీ తథా గంగోత్తరీ భక్ష శ్రీ స్వామీజీ కీ జయ !

అపకా విధేయ అహమదాబాద

అహమదాబాద । ౧౦ వల్లభరామ శర్మా, వైద్యరాజ వాం ౧౫-౨౦౪౬

ఆయువాచార్య, వనస్పతి శాస్త్రి తీసరీ ఆవృత్తికీ ఆవశ్యకతా హుఈ ।
గ్రంథ కీ ఉపయోగితా ఔర సౌందర్య బధ్నేనే కే లియే గ్రంథకార పూజ్య
శ్రీ స్వామీజీ సే హో రచిత కుచ నయే పదో్యం కో గ్రంథ మేం తత్ర తత్ర
మిలాకర ఇనపర ఇసే కుచ వధితరూపస్వీ ప్రకాశిత కర రహో హూఁ ।

అహమదాబాద ౨౫-౨-౧౯౫౩

వనవాణీ

పశ్యన్తు కేచిదమలం జలమేవ గం్గోత్తరీనే వయన్తు భవయన్త్రవిముక్తిహేతుః ।
శ్రీమూలశక్తి రఖిలేశ్వరరూపరూపిణ్యానన్దకన్దమితి నిత్యముపాస్మహే త్వామ్ ॥
(గంగాస్తోత్రమ్)

అథ కింలక్షణకం పవిత్ర క్షేత్రమిత్యాకాంక్షాయామిదం వదామో
యదకృచ్ఛేభ్రౌవ పవిత్రభావభావకత్వం తల్లక్షణమితి । పవిత్రేషు చ
భావేషు భావుకతమః ఖలు పారమేశ్వరో భావ ఇతి సర్వసమ్మతిపత్రమ్ । తథా
వైకాన్తతయైతల్లక్షణలక్షితాని త్రిపథగోచరాదీన్యత్తరాఖణ్ణమూర్ధన్యాని

క్షేత్రాణీతి లక్షణప్రమాణాభ్యాం పావిత్ర్యసిద్ధిస్తేషామ్ ।
 ననులక్షణమిదమనమ్భవదోష విదూషితం, యతస్తత్రత్యానామవిశేషతయా
 నిరవశేషాణామపి పురుషాణాం, తథా శార్దూలమాలూకప్రభృతీనాం
 తిరశ్చినానాఞ్చ పవిత్రభావభావితా ప్రసజ్యత ఇతి చేత్ ,
 ప్రసజ్యతాం నామ ! తతః కిం బిభేతి భవాన్ ? ఆశ్యమస్తి హి గణ్డోత్తరాది
 పుణ్యక్షేత్రవర్తినాం సర్వేషామపి ప్రాణీనామనితరసాధారణః పవిత్ర భావః ।
 కిన్తు స్యాదయం ప్రౌఢవాదః । తథాఽపి క్రియా ఖలు కరణ కారకమపి
 సమపేక్షతే స్వజనుషి, న కేవల శరణం, కిన్తు పటుకరణమపేక్షత
 ఇతి శాస్త్రకృత్సమయః । తథా చ సతి, యది కరణాపటుతయా సమ్యగీవ
 యః కశ్చిద్వస్తునిష్ఠగుణ గ్రహణాసమర్థస్తర్హి గుణవిరహవిశిష్టం
 వస్తు కథం స్యాత్ గ హస్త ! హస్త ! యది సేవకో న పశ్యతి
 ప్రచణ్డమార్తణ్డమణ్డల-గతం ప్రభాపటలం, కిము తత్తమోమణ్డలమతః
 సమ్పద్యత ? న కదాపి । ఏవమేవ హి యది యోగ్యకరణ నిర్ధనతయా నాలం
 కశ్చిద్గణ్డోదయాదిస్థానానాం పావిత్ర్యగుణమప్రతిష్ఠమ్భమాస్వాదయితుం ,
 తర్హి తద్దేశనిష్ఠనైసర్గికతద్గుణవిరహః కథముపవష్యేత ?
 అతశ్చ నూనమనవద్యలక్షణసమన్వయాత్, అర్థతః సుఖేనాధ్యాత్మికాది
 మేధ్యభావజనకత్వగుణయోగాదిదం జహ్నుజోదారం పూతాత్ప్రభూతతరం
 క్షేత్రామత్యత్ర నాస్తి సంశాతిలేశః । ఆహా ? ఖలు దివ్య దివ్యేన
 ప్రాకృతికసునామౌష్ఠవ వితానేన, ప్రశానైకాన్తరేణ
 చ నిజాదక చక్రవాలాన్తరాలనాథ చ పతితపావన్యా
 నిత్యనిర్మల నిరర్గలసలిల-ప్రవాహే, తతశ్చ పరితః శశ్వత
 పారమేశ్వరభావప్రసారణవైభవేనైతదతులిత మాహాత్యం జేజీయతేఽస్మిన్
 జగతి । అతఏవ చ పృథివీపృష్ఠనిష్ఠానామఖిలపుణ్యస్థలీనాం
 గణనాప్రసజ్గే సుష్ఠు కనిష్ఠి కామతిరభసరంహసాఽధితిష్ఠతాయం
 గారశరఃస్థలీతి నశ్చప్రచ మేతత్ । అపి చేహ
 బహుషు సుసమ్మతేష్యపి పుణ్యక్షేత్రేషు, హస్త ! హస్త
 కాలస్యన్దనమధిరూఢాయా అపావిత్ర్యపిశాచికాయా నిజవయస్యాజనోపాస్యమానాయా
 మహతోల్లాసయాత్రాకోలాహలేన, బీభత్సతరేణ చాట్టహాసేన, సమన్తతో
 ముఖరీక్రియమాణేషు జ్యోత్స్నాసజ్కా-శమన్దస్మితవికసితముఖీ
 సత్త్వసంహననా శ్రీపావిత్ర్యదేవతాఽద్యాప్యకమ్పమానా
 శాన్త్యాదిస్వసఖసమ్బుజష్టాఽభిరక్షత్యకుతోభయమిమాం భగీరథతపే

భువమిత్యహో ! మహానమ్వాయా అనుగ్రహాః ॥

తత్తాదృశగుణగరిష్ఠో గణ్డోత్తరస్య,
 తథాఽన్యసాచేదరదేశస్యోద్రక్ష్మావర్తినీనాం పుణ్యవసున్ధరాణాం
 సౌమ్యకాశీ, హృషికేశ, బదరీశ, కైలాస శైలప్రముఖాణాం
 కత్పముపకాంతా పౌనఃపున్యేన తీర్థయాత్రా ముఖ్యనూరుహాణాం జాతకర్మ
 మహోత్సవాత్ ప్రాగేవ దక్షిణ దేశస్య దక్షిణ సీమాతశ్చేతః స్వస్థన
 మధిరోహద్భరమాభిర్మజ్జు శబ్దావగతతత్ప్రభావమహోదయైః ।
 మనోముకు జిఘ్రు తత్రభవంతః । తత్ఫలం తు స్వయం శ్రీమన్త ఏవ హి
 జానన్తీత్యుపరమ్యత ఇతి శమ్ ॥

యత్సూత్రయన్త్రితం విశ్వం నరీనర్తి జగత్త్రయమ్ ॥

సన్తస్తమేవ పృచ్ఛన్తు యదత్త స్థలితం మమ ॥

ఇత ఉత్తరకాశీ

నిఃస్వానామస్వామీ ౭-౧౨-౧౯౩౬

వామీ తపోవనమ్

॥ శ్రీహరిః ॥

భూమికా

ఇన శోక మోహ సంతాపపుర్ణ సంసారమేం యది త్రితాపనాశినీ కలకలనినాదినీ
 మునిమనహరిణీ భగవతీ భాగీరథీ న హోతీ, తో హమ సర్వ సాధనశూన్య
 పామర ప్రాణియోం కే లియే యహ పృథ్వీ నరకకే సమాన బన జాతీ । ఇన సర్వ
 సాధనవిహీన కలికాల మేం భగవతీ సురసరి హి హమ పాపియోంకా ఏక మాత్ర
 సహారా హై । జన సంసార మేం పగ పగ మేం పాప హోనే కీ సంభావనా హై,
 శ్వాస ప్రశ్వాస మేం భీ జహం హింసా హై, ఉన జగత మేం పాపనే పైదా హుళ
 యహ ప్రాణీ పుణ్యప్రద కార్య కరహీ కైనే సకతా హై ? కిన్తు ధన్య హైం
 వే రాజర్షి భగీరథ జినకే చిర కాలకే తపనే లోకపితామహ భగవన
 బ్రహ్మదేవ ప్రసన్న హుప ఔర జిన్తోనే ఇన పాపపూరిత ధరాధామపర పాపోం కో
 సమూహా నష్ట కరనేవాతీ దేవసరితాకే త్రితాప నాశక సుధాకా సవ కే లియే
 సులభ బనా దియా । సునా హై కల్పతరుకే నీచే బైతనే నే సభీ ప్రకార
 కీ వాంఛాయేం పూర్ణ హోజాతీ హైం, కిన్తు ఉన కల్పతరుకే దర్శన కితనే
 లోగోనే కియే హైం ? సునా హై శశి సమూర్ణ సంతాపోం కో మేంఠ దేతే

హైం, కిన్దు విరహిణీ సదా శశికో ఖరీఖోటీ హీ సునాతీ రహాతీ హై, ఖిర
 శశి బేచారే ఏక దిన పూర్ణ రూప సే దర్శన దేతే హైం । తాపకో మేటనేవాలే
 శశి తో సాల మేం ఏక దిన హీ శాయద యే పూర్ణిమా కే దిన ఉదిత హోతే హైం ।
 కిన్దు యే భాగీరథీ సుధాసరితా తో సదా సంసారీ - సంతాపోసే సంతప్త
 ప్రాణీయోం కే పాపోం కో బినా భూమికా విశ్రామ కే నిరంతర ధోతీ రహాతీ హైం ।
 ఇనకే యహం భేదభావ నహీం, ఉంచనీచకా ధ్యాన నహీం; సమయ అనమయకా
 విచార నహీం; పాత్ర అపాత్ర కీ పరిభాషా నహీం; ఛోటే బడో పాపోం కా
 హీసాబ నహీం । యహం తో “దరస పరస అరు మంజన పానా । కట హీ
 పాప కహ్లాం వేద పురానా ।” వేదపురాణ ఇనకే సాక్షీ హైం । దర్శన కరనా
 దూర కీ బాత హై । పురాణ తో పుకార పుకార కర కహ రహీ హై :-

గణ్డో గణ్డోతి యో బ్రూయాద్యోజనానాం శతైరపి ।
 ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి ॥

కైలాసపర స్థిత శివజీకీ జటాఓసే బహకర వే బర్హకే నీవే ౨
 బదరికాశ్రమకే సమీపస్థ ఏక పర్వతపర ఆతీ హై, ఉన స్థానకో
 “గోముఖ” కహతే హైం । వహం గోకే ముఖకే సమాన బర్హ
 కీ గుఫా హై బస ఉసీ గుఫా మేం సే సర్వ ప్రథమ శ్రీగంగాజీ
 కే దర్శన హోతే హైం । వహం సే ౧౩-౧౪ మీల నీవే గంగోత్తీస్థాన
 హై; జహంపర బైత కర రాజర్షి నే ఘోర తపస్యా కీ థీ । వహీం
 గోరీకుణ్డ హై; ఔర వహీంపర వే అపనే దివ్యస్వరూపసే సదా విచరణ
 కరతీ రహాతీ హై । ఇసీలియే ఉన స్థానకా నామ గంగోత్తీ హై । గంగోత్తీకా
 ప్రాకృతిక దృశ్య కితనా మనోరమ హై; కితనా నయనాభిరామ హై; కీ
 ఇనకా వర్ణన కరనా ఇన నిర్ణీవ లేఖనీకీ శక్తికే బాహిరకీ బాత హై ।
 చారోం ఔర కే సున్దర హరియాతీ, భోజపత్ర ఔర దేవదారు కే దర్శనీయ
 ఔర నయనాభిరామ తరుఓంకీ సఘన పంక్తియాం శ్యేతరజత కే సమాన
 స్వచ్ఛ ఔర చమక లే పర్వత దర్శకకీ దృష్టికో అత్యుత్త బనాతే
 రహాతే హైం; వహం ఖడో హోతే హీ హృదయ ధిరకనే లగతా హై,
 మనమేం మీరీ ౨ హిల రే ఉతనే లగతి హైం । అహం ! ఉన అనుపమ దృశ్య
 ఔర అకథనీయ సౌందర్యరాశికా వర్ణన కౌన కరనే మేం సమర్థ హో
 సకతా హై ? బస ఇతనా హీ కహా జా సకతా హై; “గిరా అనయన నయన
 బిను వానీ ।” ।

చిరకాలనే మేరీ అభిలాషా థీ, కీ జహం శ్రీ గంగాజీకా నిత్య నివాస

హై, జహం భగీరథకీ తపోభూమి హై ఔర జహం గౌరీ అపనీ సఖియోం కే
సహిత సదా విచరణ కరతీ హైం । ఉన అనుపమ స్థాన కా దర్శన కరకే
అపనే నేత్రోం కో కృతార్థ కరూ ఔర వహం స్నాన కరకే అపనే పాప తాపోం
నే ముక్త హోఉ । కఈ బార సంయోగ జటా కిన్తు బీచ మేం హీ ఛిన్నభిన్న హో
గయా, క్యోంకి వహం జానే కే లియే అనన్త పుణ్యోంకి ఆవశ్యకతా హై ।

పార సాల యహ సంయోగ బన గయా । హరిద్వార తక తో కఈ బార జానా
పడం హై ఔర వహం విరకాల తక నివాస భీ కియా హై । హరిద్వార
నే హీ శ్రీ గంగాజీ అపనే పితా గిరిరాజకీ గోదీనే ఉతర కర పృథ్వీపర
పధారీ హైం; అతః హరిద్వార హీ ఇనకా ఆదిస్థాన సమర్పూ జాతా హై ।
ప్రయాగమేం శ్రీ యమునాజనే మిలీ హైం ఔర బడం హీ హుళక హైం, యహ ఇన
కా మధ్య స్థాన హై । ఔర గంగాసాగర మేం జాకర యే సముద్ర కే సాథ
పకీభూత హో గఈ హైం, అతః యహ ఇనకా అంతిమ స్థల హై ॥

హరిద్వార మేం గంగాజీ నే అపనా బాలచాపల్య కుభ కమ కర దియా హై,
వే సయానీ బాలికాకీ తరహ కుభ గంభీర హోగఈ హైం, కిన్తు స్వభావమేం
చులబులాపన వహం భీ మౌజూద హై । హృషీకేశ మేం యహంసే కుభ
చాపల్య విశేష హై, జ్యోం జ్యోం ఆగే బడం తే జాఇయే, త్యోం హీ త్యోం
గంగాజీకే బాలసులభ చాపల్యకే సాథ తుష్టూరా మన నృత్య కరనే
లగేగా । దేవప్రయాగ మేం అలకనందాకే సాథ ఇనకీ కుస్త్రి దేఖకర తో
మన ప్రేమానందమేం విభోర హో జాతా హై ।

ఉత్తరకాశీ మేం గంగాజీకీ ఛటా విచిత్ర హీ హై । జ్యోం జ్యోం ఆగే బడం తే
జాఇయే, ఇనకే జలమేం శీతలతా, స్వచ్ఛతా, చంచలతా ఔర వపలతా
బడం తీ హీ దిఖాఈ దేగీ । జహం పర వరుణా ఔర అసీకే సంగమ హుష
హైం, వే దోనోం స్థాన పరమరమ్య దర్శనీయ ఔర మనమోహక హైం ।
ఆగే “భాస్కర ప్రయాగ” (భటవాటీ) ఆ జాతా హై । ఐనీ కింవదన్తీ హై,
కి ఆచార్యచరణ భగవాన ఆది శంకరాచార్య నే పహలే ఔర పీచే
భీ బహుత కాలతక కోఈ భీ యాత్రీ గంగోత్రీ తక నహిం పహుంచతా థా ।
భటవాటీ మేం హీ శ్రీభాగీరథీజీ కా పూజన హోతా థా । వహింసే దర్శన
కర కే యాత్రీ లౌట ఆతే థే । భటవాటీ నే ఆగే హరసల (హరిప్రయాగ
) తకకా దృశ్య తో మనుష్యకీ కల్పనా కే బాహిర హై । యహంపర
గంగాజీకా ప్రయాగ కా సా దృశ్య హై, యహం న ఛోటీ బాలికాకీ తరహ

చిల్లాతీ హై, న చపలతా కరతీ హై । హరసల మేం కఈ గంగాయేం
 ఆకర భాగీరథీ మేం మిలీ హైం । వహ దృశ్య లేఖనీ నే అంకిత కియా
 హీ నహిం జా సకతా । హరసలనే ఏక ప్రకార నే గంగోత్త్రీ హీ ఆ జాతీ హై ।
 వహానే దో మీల ఆగే ధరాళీ హై । యహ స్థాన బడో హీ రమణీయ హై ।
 యహానే తీన మీల పర జహ్నుబుషి కా స్థాన హై । ఆకస్మాత్ సామనే హర
 హర కరతీ హుఈ భూటానీ గంగా దిఖాఈ దేతీ హై, జనకో స్వామీజినే ఇస
 గ్రన్థమేం “జహను గంగ” నామనే వర్ణన కియా హై । యే ఆకార
 ప్రకార మేం భాగీరథీజినే బడో హీ హై, ఇన కా జల విచిత్ర హై, గంగాజీ
 మేం మిలతే హీ వహ ఉస్త్వీ కే రూప రంగ ఔర ఆకార ప్రకారకా బన జాతా
 హై । యహిం నే ఖైరవఘాటీకీ చడో ఈ ప్రారంభ హోతీ హై । యహం
 సిందూరియే రంగ కా ఏక జలకా స్తోత హై, ఊపర ఖైరోంజీకీ వికరాల
 మూర్తి హై, జో దర్శకోంకో సాస్త్యనా దేతీ హై । బన, అబ క్యా హై,
 అబ తో బాజీ మార లీ, ౫-౬ మీల దొడోతే దొడోతే చలిఏ, అబ న
 చడో ఈ న ఉతరాఈ, దేశమేం నడోకీ తరహా కూదతే చలియే । దూర
 నే హీ బరఫోం నే ఢకే చాదీకే పర్వత దిఖనే లగేంగే । హర హర హూ
 హూ కే శబ్దోం నే ఘబడో ఇయే నహిం । యహ గౌరీకుండ కా శబ్ద హై ।
 పచాసోం గజ నీచే ఏక కుండ హై, ఉస కుండ మేం గంగాజీ కీ సమస్త
 ధారా బడో జోరోం నే శబ్ద కరతీ హుఈ చిల్లాతీ ఔర కిలకారతీ హుఈ
 నీచే గిరతీ హై । వహ దృశ్య బన వహీ హై, ఉసకో ఉపమా క్యా దే ? ।
 కింవదస్తీ హై కి గౌరీకుంజకే నీచే ఏక శివలింగ హై, సమస్త
 ధారా ఉసీ శివలింగ కే ఊపర గిరతీ హై, ఇసీలియే గౌరీకుంజనే ఆగే
 కే జలకో శ్రీరామేశ్వరనాథజీ గ్రహణ నహిం కరతే । గౌరీకుండ హీ
 గంగోత్త్రీ హై, యహానే ఘోడో దూర పర శ్రీగంగాజీ కా ఏక విశాల
 మందిర హై, ఇసకే భీతర అష్టధాతు కీ శ్రీ భాగీరథీజీ కీ మూర్తి హై,
 యమునా సరస్వతీ ఔర అన్నపూర్ణా భీ విరాజమాన హై; భగీరథీజీ ఔర
 శ్రీశంకరాచార్యజీ భీ ఉపస్థిత హై; ఇస్త్వీ గంగాజీకే దర్శన
 కరకే గంగోత్త్రీకా యాత్రి అపనీ యాత్రా కీ సఫలతా సమర్పుతా హై ।
 యహం బడో ౨ తితిక్ష త్యాగ ఔర విరక్త మహాత్మా రహతే హైం, జో
 గుఘాఙం మేం నివాస కరతే హైం । హమేం తీన మహాత్మా ఐసే మిలే, జనకే
 దర్శనోం నే చిత్త మేం వైరాగ్య హుఆ । ఉనమేం ఏక తో ఇస గ్రన్థకే
 రచయితా మహాత్మా పూజ్యపాద స్వామీ శ్రీతపోవనజీ మహారాజ హైం,

ఆపకా శరీర దక్షిణ కీ తరఫు కా హై, అంగ్రేజీ ఔర సంస్కృత కే
 బడఁ వే విద్వాన హైం | స్వభావ మేం బిలకుల బాలకవన హై | బాత ౨ పర
 ఖిలఖిలా కర హంసతే హైం | ఆపకీ టూటీఘాటీ హిన్ది ఇతనీ సున్దర ఔర
 ఆనందదాయినీ హోతీ హై కి శ్రోతా మంత్రముగ్ధకీ తరహా సునతా రహతా ఔర
 సునతే ౨ అధాతా నహీం | లగభగ ౧౨-౧౪ వర్షనే ఆప ఇధర ఉత్తరాఖండ
 మేం హీ నివాస కరతే హైం | ఆప జైనే త్యాగీ తితిక్ష విద్వాన హైం, వైనే
 హీ ఆప సంస్కృత కే సుకవి భీ హైం | ఆపనే శ్రీసౌమ్యకాశీశస్తోత్ర,
 శ్రీబదరీశస్తోత్ర ఆది ౩-౪ సున్దర భక్తిజ్ఞానమయ గ్రంథ భీ బనాయే
 హైం | అబతక శ్రీ గంగోత్తరీక్షేత్ర కే మాహాత్మ్య కే సమ్మన్త మేం కోఈ భీ
 ఐసా గ్రంథ నహీం థా | స్వామీజీనే ఇస అనుపమ గ్రంథ కీ రచనా కరకే
 శ్రీ గంగోత్తరీక్షేత్ర కే యాత్రియోం కే సాధ బడఁ హీ ఉపకార కియా హై | ఆశా
 హై యహ గ్రంథ గంగాజి ఔర గంగోత్తరీక్షేత్ర కే భక్తోం కే లియే కంఠాహారకా
 కామ దేగా ఔర యాత్రియోం కే లియే యహ పథ ప్రదర్శక హోగా | హమ ఐనే
 సున్దర ఔర ఉపయోగీ గ్రంథకా భాషానువాద కర కే ఔర ఉసకే సాధ
 ఇన పంక్తియోం కో లిఖకర మైం అపనే కో సౌభాగ్యశాలీ సమర్పితా హూమ్ |
 శ్రీ గంగోత్తరీక్షేత్ర పండాఁ తథా యాత్రియోంసే మేరీ సవినయ ప్రార్థనా హై,
 కి ఇస గ్రంథరత్నకో అధిక సే అధిక ప్రచార కరేం |

సంకీర్తన-భవన
 భక్త చరణ చంచరీశ | రఘూపీ | ప్రయాగ)
 ప్రభుదత్త బ్రహ్మచారీ జేష్ఠ శు| ౩ - ౧౯౬౨

ఓం మజ్జలాచరణమ్ ఓం

జయ జయ జగదమ్బు ! శ్రీగల శ్రీజటాయాం
 జయ జయ జయశీలే ! జహ్ను కన్యే నమస్తే |
 జయ జయ జలశాయి-శ్రీమదజ్ఞీప్రసూతే
 జయ జయ జయ భవ్యే ! దేవి భూయో నమస్తే || ౧ ||

త్రిపథపథికపాథః స్తోతసా సిద్ధమూర్తి-
 ర్దినకర కులభూషారత్నయతోద్దయోత్థా |
 ప్రణతజనసురద్రుః పావనీ పావనానాం
 జయతి జగతి గణ్డో భాగ్యపూగో జనానామ్ || ౨ ||

గణ్డే ! మాతరనుస్మరామి సతతం త్వన్మూర్తిమత్యద్భుతాం
 దైవీం దైవతదుర్లభాం యమునయాం వాచాఽన్న సమ్పూర్ణయా ।
 మక్తేనాథ భగీరథేన భగవత్పాదైశ్చ పదార్చకై-
 ర్యా నిత్యం సముపాశ్రితా విజయతే గణ్డోత్తరీ సదృని ॥ ౩॥

తుహినశిఖరిశ్శ్చే దివ్యసౌభాగ్యసమ్ప-
 న్మహిమని విహరన్తీం పుష్పవాసే త్రిశాలే ।
 సుకృతినమధిగమ్యే సమ్యగాలీజనాలీ-
 విలసితమలసాక్షీం నౌమి గణ్డోమఖీక్షమ్ ॥ ౪॥

గణ్డోత్తర్యామిహ గిరిగుహావేశ్మని త్వత్పదాన్తే
 పాద్యే పీఠే స్థిరమృజ కదా సంస్థితః సన్ సుఖేన ।
 న్యస్తస్వాస్త్యస్త్వయి శివతనో ! దేవి ! కస్తూ రికాణాం
 సంవర్షాశ్చాయిత మిదమహం విస్మరిష్యామి దేహమ్ ॥ ౫॥

ఇతి మజ్జలాచరణం సమాప్తమ్ ।

॥ ఓం తత్సత్ ॥

శ్రీగం్గోత్తరీక్షేత్రమాహాత్మ్యమ్ గోముఖీయాత్రా గంగాస్తోత్రసంఙ్గహః

శ్రీగం్గోత్తరీక్షేత్రమాహాత్మ్యమ్

ప్రథమః ఖణ్డః ।

మహాగోష్ఠయాం బ్రహ్మణా చాన్యదైవతైః ।

మునిభిః సనకాద్వైశ్చ మణ్డితాయాం మహాత్మభిః ॥ ౧ ॥

బ్రహ్మలోక మేం శ్రీబ్రహ్మజీ, ఇన్ద్రాది దేవతా ఏవం మహాత్మా సనక,
సనన్దన ఆది మునియోనే సుశోభిత హుఈ మహాసభామేమ్ ॥ ౧ ॥

గాయన్గాయంశ్చ మాహాత్మ్యం గం్గోత్తర్యాః సుశోభనమ్ ।

ఆజజగమైకదాకస్మాద్దేవర్షినారదోమునిః ॥ ౨ ॥

ఏక బార గం్గోత్తరీకే అత్యన్త సున్దర మాహాత్మ్యకో బారమ్బార గాతే హుఏ దేవర్షి
నారదముని అకస్మాత్ గయే ॥ ౨ ॥

విపశ్చీసుస్వరైస్తస్యా మాహాత్మ్యం కీర్తయన్ముహుః ।

భక్తితః స మునిశ్రేష్ఠః ప్రణమామ చతుర్ముఖమ్ ॥ ౩ ॥

వే, వీణాకే మధుర స్వరోం ద్వారా గం్గోత్తరీకే మాహాత్మ్యకో అనురాగ ఔర రాగ
కే సాథ బారమ్బార కీర్తన కర రహే థే । ఐసే మునిశ్రేష్ఠ శ్రీ నారదజీనే
బడః హీ భక్తి పూర్వక శ్రీ బ్రహ్మజీకో ప్రణామ కియా ॥ ౩ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

కిం కిం కథయ భద్రం త ఆస్యతామత్ర వై మునే ।

దృష్టోసి బహుకాలేన కుత్ర కుత్రాటితం త్వయా ॥ ౪ ॥

బ్రహ్మజీ బోలేః హే మునిశ్రేష్ఠ ! ఆఓ ! యహం బైరో । తుమ్హారీ కుశల హై
? కహో క్యా క్యా వృత్తాన్త హై ? మైనే బహుత సమయకే పశ్చాత్ ఆజ తుమ్హేం
దేఖా హై । ఇతనే దినోం తక కహం కహం భ్రమణ కరతే రహే ॥ ౪ ॥

నారద ఉవాచ ।

లోకేషు తత్ర తత్రాహం పర్యటన్నన్తతోభ్యగామ్ ।

గణ్డోత్తరీ హిమగిరేరైమమస్తకసంస్థితామ్ ॥ ౫ ॥

నారదజినే కహః- మైం తోకోమేం ఇధర ఉధర పర్యటన కరతా హుఆ,
అన్నమేం హిమాలయకే హిమశిఖర పర స్థిత శ్రీగంగోత్తరీ మేం గయా ॥ ౫ ॥

దివ్యవృక్ష వనాచ్ఛన్నాం దివ్యపుష్పవిశోభితామ్ ।
దివ్యనాదైర్విహాజ్ఞానాం సర్వతోముఖరీకృతామ్ ॥ ౬ ॥

వహాంకీ శోభాకా క్యా వర్ణన కరూ, అలౌకిక వృక్ష ఔర వనోనే ఆచ్ఛాదిత
హై, దివ్య పుషోప్సేనే శోభాయమాన హై ఔర అనేకోం భాంతికే పక్షియోం కే
మనోరమ కలరవనే చారోం ఓర గుజిత హై ॥ ౬ ॥

అహో ! విష్ణుపదీ సాక్షాదవత్తీర్ణా ద్యులోకతః ।
ఆదితో యత్ర మర్త్యానాం మక్షిగోచరతాం గతా ॥ ౭ ॥

శ్రీవిష్ణు భగవాన కే చరణనే నికలీ హుఈ, అహో ! సాక్షాత్ శ్రీగంగాజీ
స్వర్గలోకనే అవత్తీర్ణ హోకర, సబనే పహలే జన స్థాన పర మనుష్యోం కే
దృష్టిగోచర హుఈ థీ ॥ ౭ ॥

భగీరథశిలా పుణ్యా విఖ్యాతా యత్ర రాజతే ।
యస్యాం స్థిత్యా నృపశ్రేష్ఠస్తపశ్చక్రే సుదారుణమ్ ॥ ౮ ॥

జహాం అతి పవిత్ర ఔర సర్వత్ర ప్రసిద్ధ భగీరథశిలా సుశోభిత హైం,
జనపర ఖైరకర నృపశ్రేష్ఠ శ్రీభగీరథజినే అతిదుష్కర తప కియా
థా ॥ ౮ ॥

గణ్డాయాం తత్ర వై స్నాత్వా సమూర్జ్య చ సరిద్వరామ్ ।
భక్తయా నామసహస్రేణ తుష్టావ చ పునః పునః ॥ ౯ ॥

మైనే జాకర వహీం పర స్నాన కియా ఔర సురసరీకీ భక్తి సహిత పూజా కీ
ఔర గంగాకీ సహస్ర నామోనే బారమ్బార స్తుతి కీ ॥ ౯ ॥

గణ్డోత్తరాత్సముత్థాయ గాయన్నేవముహుర్ముహుః ।
మాహాత్యం తీర్థవర్యస్య సమ్ప్రాప భవదన్తికమ్ ॥ ౧౦ ॥

ఔర గంగోత్తరీనే చలకర సర్వ తీర్థోంమేం శ్రేష్ఠ శ్రీగంగోత్తరీకే
మాహాత్యకో పునః పునః గాతా హుఆ హీ ఆపకే సమీప ఆయా హూఁ ॥ ౧౦ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।
ధన్యోఽసి కృతకృత్యోఽసి ధన్యో ధన్యః పునః పునః ।

యత్త్వయా నేవితం తీర్థం పుణ్య గణ్డోత్తర మునే ! ॥ ౧౧ ॥

బ్రహ్మజీ బోలే:-హే మునే ! యది తుమనే పుణ్య తీర్థ గంగోత్తరీకా సేవన
కియా హై తో తుమ కృతకృత్య హో గయే, తుమ ధన్య హో । తుష్టేం వారంవార
ధన్యవాద హై ॥ ౧౧ ॥

భగీరథతపః స్థానం త్రిషు లోకేషు విశ్రుతమ్ ।

ఇదం భూలోకవైకుణ్ఠమిజానీహి నారద ॥ ౧౨ ॥

హే నారద ! యహా పవిత్ర పుణ్యతీర్థ భగీరథకా తపస్థాన తీనో లోకోమేం
ప్రసిద్ధ హై, ఇనే తుమ భూలోకకా బైకుణ్ఠ హీ సమయో ॥ ౧౨ ॥

భుక్తిముక్తిప్రదం శేత్రమన్యన్నాస్తీదృశం భువి ।

కలిదోషవిముక్తం యత్ సాక్షాగణ్డోవిహారభూః ॥ ౧౩ ॥

భోగ ఏవం మోక్ష దోనో దేనేవాలా ఇనలోకమేం, ఇనకే సమాన ఔర కో ఈ శ్చైత్ర
నహీం హై, కోనోకి కలి కే కరాల దోషోనే యహా ముక్త హై ఔర సాక్షాత్
గంగాజీకీ క్రీడోభూమి హై ॥ ౧౩ ॥

అనేకశతసంఖ్యాకైస్తత్ర తత్రోగ్రలింకైః ।

అన్యైశ్చ వివిధైర్దేవవిగ్రహైః సమృపూరితమ్ ॥ ౧౪ ॥

ఇధర ఉధర సైకడోం శివలిగోనే ఔర అన్య నానా ప్రకార కీ దేవ
మూర్తీయోం సహిత సుందరతానే పరిపూర్ణ హై ॥ ౧౪ ॥

అహో ! భాగ్యోదయస్తేషాం, యే జనాః పర్యుపాసతే ।

మహాపుణ్యమిదం తీర్థం, శుద్ధ సత్వగుణోదయమ్ ॥ ౧౫ ॥

వాస్తవ మేం ఉనపురుషోంకా భాగ్య ఉదయ హుఆ హై, అహో ! వే ధన్య హైం । జో
శుద్ధ సత్వగుణకే ఉత్కర్ష వాలే ఇన మహాన పవిత్ర పుణ్యతీర్థకా సేవన
కరతే హైం ॥ ౧౫ ॥

న పాపం న దురాచారః, కౌటిల్యం కూటకర్మ చ ।

న ధర్మధ్వజితా యత్ర, న వా దుఃఖం మహాద్భుతమ్ ॥ ౧౬ ॥

అహో ! మహాన ఆశ్చర్య హై కి జిన శేత్రమేం పాప నహీం, దురాచార నహీం,
కుటిలతా నహీం, ఫల ఏవం వంచనాది నహీం ఔర కీసి ప్రకారకా దుఃఖ
భీ నహీం హై ॥ ౧౬ ॥

తాపసానాం తపః స్థానం, మునీనాం మననాలయః ।

భక్తానాం చ విరక్తానామావాసో హృదయప్రియః ॥ ౧౭ ॥

జో తపస్వియోంకా తపస్థాన హైం, భక్తోం ఔర విరక్తోంకా అత్యన్త హీ
మనోరంజక నివాసస్థాన హై ॥ ౧౭ ॥

ఫలమూలసమృద్ధం యద్గుహాగహ్వరశోభితమ్ ।

ప్రశాంతైకాన్తగమ్భీరమహో ! బ్రహ్మాసమాధిభూః ॥ ౧౮ ॥

అహో ! జో కన్తమూల ఫలోంసే సమృద్ధ, ఏవం రమణీక గుఘా కన్తరాఁసే
శోభిత, అత్యన్త హీ శాన్త ఏకాన్త గంభీర ఔర బ్రహ్మాసమాధికే యోగ్య
ఉత్తమ స్థాన హై ॥ ౧౮ ॥

నారద ఉవాచ ।

గణ్ధోత్తరస్య వైశిష్ట్యం, కిం కస్మాదాహ్వయస్తథా ।

సంవృత్తస్య కల్యాణస్తన్మే బ్రూహ్యోత్తజన్మనః ॥ ౧౯ ॥

నారదజీ బోలే:- హే పితాజీ ! గంగోత్తరీకా మాహాత్య క్యా హై ? ఉసకా ఐసా శుభ
నామ కిం కారణనే హుళ ? వహ సబ అపనే ప్రియ పుత్ర ముఝనే కహియే ॥ ౧౯ ॥

పుణ్యక్షేత్రే చ తక్షేత్రే, శృణు లోకపితామహ ।

యాని స్థానాని ముఖ్యాని, సేవితవ్యాని వై నరైః ॥ ౨౦ ॥

హే సర్వలోకోకే పితామహ ! సునియే ! పుణ్యపయోధి ఉస క్షేత్ర మేం జో
ముఖ్యస్థాన మనుష్యోం కే సేవన కరనే యోగ్య హై ॥ ౨౦ ॥

తాని చాశేషతో బ్రహ్మాన్, శ్రోతుమిచ్ఛామి తే ముఖాత్ ।

త్వదన్యః సర్వమేతద్వై, కో వా వేత్తి విశేషతః ॥ ౨౧ ॥

హే బ్రహ్మాన్ ! ఉస సబ పుణ్యస్థానోంకా సవిస్తర వర్ణన ఆపకే ముఖసే సుననే
కీ ఇచ్ఛా కరతా హుళ, ఆపకే అతిరిక్త యహ సబ విశేష రూపసే కౌన జానతా
హై ॥ ౨౧ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

సాధు సాధు త్వయాప్రృష్టం, శృణు మే వచనం మునే ।

సక్షేపతః ప్రవక్ష్యామి, యత్ప్రృష్టం గోప్యముత్తమమ్ ॥ ౨౨ ॥

బ్రహ్మజీ బోలే:- హే మునే ! తుమనే బహుత అచ్ఛా పూఘా । మేరా వచన శ్రవణ
కరో ! తుమనే జో అతిశేష్ఠ ఔర అతిగోప్య గంగోత్తరీకే మాహాత్య ఆది పూఘే
హై, ఉన్దేం మైం సంక్షేపనే వర్ణన కరూంగా ॥ ౨౨ ॥

గణ్డోత్తరస్య మాహాత్యమద్భుతం రోమహర్షణమ్ ।

గోపనీయం ప్రయత్నేన, దైవతానాం చ దుర్లభమ్ ॥ ౨౩॥

గంగోత్తరీకా మాహాత్య బడఁ ా హీ అద్భుత ఔర రోమాంచకారీ హై । ఇనే అత్యవ్ర
ప్రయత్ననే గుప్త రఖనా చాహిష, క్యోంకి యహ దేవతాకో భీ దుర్లభ హై ॥ ౨౩ ॥

రాజానో వాడవా వైశ్యాః స్త్రియశ్చబహవోఽన్త్యజాః ।

కైవల్యం కామితార్థాంశ్చ, లేభిరేఽస్య నిషేవణాత్ ॥ ౨౪॥

అనేకోం రాజా, బ్రాహ్మణ, వైశ్య, స్త్రియాం ఔర శూద్ర ఆది ఇస పుణ్యతీర్థ కే
సేవన సే అపనీ ౨ ఇచ్చిత కామనా ఔర మోక్షకో భీ ప్రాప్త కర చకే హైం ॥ ౨౪ ॥

గణ్డోపనేవనం నాన్యదుష్కృత్తి ముక్తి ప్రసిద్ధయే ।

కాలేయకాలే తద్ధోష దూషితాలసచేతసామ్ ॥ ౨౫॥

ఔర విశేష కర కలికాల మేం కలి దోషోనే దూషిత జినకే మన మలిన
ఔర ఆలసీ హైం, ఉనకో భోగ ఔర మోక్షకో సిద్ధి కే లియే పతిత పావనీ
గంగాకే సేవనకే బినా కోఈ అన్య ఉపాయ నహిం హై ॥ ౨౫ ॥

గణ్డాయా దర్శనం పుణ్యం గణ్డాయామవగాహనమ్ ।

గణ్డతీరనివాసశ్చ, గణ్డనామజపార్చనమ్ ॥ ౨౬॥

శ్రీగంగాజీకా దర్శన మహాపుణ్య హై, గంగాజీ మేం స్నాన, గంగాతీర
నివాస, గంగాజీ కా నామజప ఔర ఉసకా పూజన సబ హీ పుణ్యప్రద హై ॥ ౨౬ ॥

గణ్డమ్భోవాయుసంస్పర్శేనాఽపి పాపః ప్రశుద్ధయతి ।

పాపానాం పాప మోక్షాయ, కామసిద్ధయై చ కామినామ్ ॥ ౨౭॥

గంగాజల కే వాయుకే స్పర్శనే భీ పాపీ పురుష పవిత్ర హో జాతా హై ।
పాపీయోంకే పాప నివృత్తికే లియే, కామనావాలోంకి కామనా సిద్ధికే లియే ॥ ౨౭ ॥

ఆర్తానామార్తినాశాయ, మోక్ష సిద్ధయై తదర్థినామ్ ।

సర్వేషాం సర్వ సిద్ధయై చ గణ్డేవ శరణం కలౌ ॥ ౨౮॥

దుఃఖియోంకే దుఃఖ నాశ కే లియే, ముముక్షుఁంకి మోక్ష సిద్ధి కే లియే
ఔర సబకో సబ ప్రకార కీ సిద్ధి కే లియే, కలియుగమేం కేవల గంగాజీ హీ
శరణ హై ॥ ౨౮ ॥

బ్రహ్మైవ పరమం సాక్షాద్రవరూపేణ ధావతి ।

పుమర్థకరణార్థకౌ, గణ్ధేతి శుభసంజ్ఞయా ॥ ౨౯ ॥

సాక్షాత్పరబ్రహ్మ హి పృథ్వీ మేం “గంగా” ఇన శుభనామనే ధర్మ,
అర్థ, కామ ఔర మోక్ష చార ప్రకారకే పురుషార్థ దేనే కే లివి జలరూపసే
బహ రహే హైం ॥ ౨౯ ॥

ఉర్ధవమూర్ధ్వం విష్ణుపద్యా, మాహాత్మ్యమతిరిచ్యతే ।

తస్మాదుపర్యేవ యావచ్ఛక్యం నేవేత జాహ్నువీమ్ ॥ ౩౦ ॥

ఊపర ౨ గంగాజీకా మాహాత్మ్య అధిక హై । ఇనలివి జహం తక హో సకే ఊపర హీ
జాకర జాహ్నువీకా సేవన కరే ॥ ౩౦ ॥

ఉత్తరాఖణ్డమూర్ధా యత్, సాక్షాగణ్ధోదయాలయః ।

వైశిష్ట్యం శేత్రవర్యస్య, తస్య వక్తవ్యమస్తి కిమ్ ॥ ౩౧ ॥

జో ఉత్తరాఖణ్డకా మస్తక హై ఔర సాక్షాత్ గంగాజీకా ఉద్భవ స్థాన హై,
ఉన మహాన్ శేత్రకే మాహాత్మ్యకా క్యా వర్ణన కియా జాయ ? ఉనకీ ప్రశంసా
జితసి భీ కీ జాయ సబ ధోడః హీ హై ॥ ౩౧ ॥

గాఙ్ఘతాహి తతో గణ్ధేత్యభిధానం బభూవ హ ।

సా గణ్ధా భూమిగోచ్ఛణ్డాఖణ్డాశ్చర్యగతిక్రమా ॥ ౩౨ ॥

పహలే స్వర్గలోకమేం ఆనేపర “గంగా” ఇన శుభ నామనే విఖ్యాత
పలుకు ఔర వహీం గంగా మర్త్యలోకమేం ఆకర ప్రచణ్డ అఖణ్డ ఔర అలౌకిక
గతి క్రమనే ఆశ్చర్య ఉత్పన్న కర రహీ హై ॥ ౩౨ ॥

ఉత్తరాభిముఖీ యత్ర, శేత్రే వహతి వైష్ణవీ ।

తతస్తత్ శేత్రమాఖ్యాతం, గణ్ధోత్తరమితి క్షితౌ ॥ ౩౩ ॥

ఐసీ విష్ణుసుతా శ్రీగంగాజీ జిన పుణ్య శేత్రమేం ఉత్తరాభిముఖీ బహతీ హై,
ఇనలివి భూలోకమేం వహా శేత్ర “గంగోత్తర” నామనే కహా జాతా హై ॥ ౩౩ ॥

లక్ష్మీకృత్య హి యత్ శేత్రం , స్వర్గజ్ఞా స్వర్గలోకతః ।

ఉత్తరత్యన్తరిషాదీన్, తస్మాద్వా తత్రథోచ్యతే ॥ ౩౪ ॥

అథవా స్వర్గలోకనే స్వర్గకీ గంగా జిన శేత్రకో లక్ష్మ్య కరకే అన్తరిషాది
లోకోకో అతిక్రమణ కరతీ పలుకు ఆకు హై, ఇన కారణ సే ఉన శ్రేష్ఠ శేత్రకో
“గంగోత్తర” కహతే హైం ॥ ౩౪ ॥

ఉత్తరాంశస్సు గణ్డాయా, యద్వా యత్ర విరాజతే ।

తస్మాన్నారద తక్షేత్ర, గణ్డోత్తరమితి స్మృతమ్ ॥ 3x ॥

అథవా జిన శేత్ర మేం గంగాజికా ఉత్తరభాగ విరాజమాన హై, హే నారద

! ఇసలియే వహ శేత్ర “గంగోత్తర” కహా జాతా హై ॥ 3x ॥

యత్ర గణ్డా మహాభాగ, నాన్యః పరమ దైవతమ్ ।

తద్వా గణ్డోత్తరం నామ, పుణ్యధామ ప్రకీర్త్యతే ॥ 3౬ ॥

అథవా జహాం మహామహిమశాలినీ శ్రీగంగాజి ప్రధానదేవతా హై, అన్య నహీం

హై, ఇస కారణ నే వహ పుణ్య ధామ “గంగోత్తర” నామనే ప్రకీర్తిత

హై ॥ 3౬ ॥

విశేషేణ తు యత్ శేత్రే, గణ్డోత్తరణ సాధనమ్ ।

భవామ్బుధేస్తతో వై తత్ , శేత్రం గణ్డోత్తరం స్మృతమ్ ॥ 3౭ ॥

అథవా జిన శేత్రమేం శ్రీగంగాజి విశేష రూపనే సంసార సముద్రకో పార

కరనేకా సాధన హై ఇసీనే యహ శేత్ర “గంగోత్తర” కహా గయా హై ॥ 3౭ ॥

స్థానాన్యపి చ ముఖ్యాని, నేవితవ్యాని మానవైః ।

శ్ంణు పుత్ర మహాశేత్రే , తత్ర త్వం శ్రద్ధయాన్వితః ॥ 3౮ ॥

హే పుత్ర ! ఉస మహాశేత్ర మేం మనుష్యోం కే నేవన కరనే యోగ్య ముఖ్య ముఖ్య

స్థానోంకో భీ తుమ శ్రద్ధాయుక్త హాకర సునో ॥ 3౮ ॥

భగీరథశిలా యా తు , త్వయా దృష్టా చ నేవితా ।

గణ్డోత్తర్యాం తు తత్థానం, సర్వస్మాదుత్తమోత్తమమ్ ॥ 3౯ ॥

జిన భగీరథశిలాకా తుమ దర్శన కర కే ఆయే హో, ఔర నేవన కియా హై,

గంగోత్తరీమేం సర్వ శ్రేష్ఠ వహీ స్థాన హై ॥ 3౯ ॥

పఞ్చవర్షసహస్రాణి, పఞ్చవర్షశతాని చ ।

అత్ర తేవే తపస్తీవ్రం, జిర్ణపర్ణాశనో నృపః ॥ ౪౦ ॥

ఇసీ స్థానమేం రాజా భగీరథజినే పాంచ హజార పాంచ సౌ వర్ష తక

సూఖే పత్తోంకో ఖాకర అత్యన్త కరిన తప కియా థా ॥ ౪౦ ॥

తత్రైవం సుచిరం కాలం, తప్యమానస్య భూపతేః ।

శ్రీమద్వర్షణి వల్మీకం, సజాతం మహదద్భుతమ్ ॥ ౪౧ ॥

విరకాల తక ఇసీ స్థానపర ఇస ప్రకార తప కరతే హుప-అహో మహాన ఆశ్చర్య
కీ బాత హై కి-రాజాకే కాన్తి యుక్త శరీర కే ఊపర దీమక ఉత్పన్న హో గయా
థా || ౪౧ ||

ప్రవణ్ణ తపసా తస్య, సంతుష్టోఽహం తదుగ్రతః |
ప్రత్యక్షీభూయ భూపాయ, వరం చాత్రైవ దత్తవాన్ || ౪౨ ||

ఉస రాజాకీ ఇతసీ ఉగ్ర తపస్యానే నన్తుష్ట హోకర రాజాకే సామనే ప్రత్యక్ష
ఆకర, మైనే ఉసీ స్థాన మేం ఉసే అభీష్ట వర దియా థా || ౪౨ ||

కలిందకన్యయా సార్థం, తత్ర శ్రీజాహ్నువీ సదా |
నివసత్యత్ర వై గణ్ధా, పూజ్యతే చ యథావిధిః || ౪౩ ||

వహీ శ్రీజమునాజీకే సాథ శ్రీగంగాజీ సర్వదా నివాస కరతీ హై ఔర సాథ
హీ యహోం పర యథావిధి పూజిత హోతీ హై || ౪౩ ||

గణ్ధా చ యమునా వైవ, కన్యాయుగ్మం సుభాసురమ్ |
నానాలక్ష్మీర సంయుక్తం, ముక్తామణి విభూషితమ్ || ౪౪ ||

దో కన్యాప, గంగా ఔర యమునా అత్యన్త మనోహర, నానా భూషణ నే ఏవం
ముక్తామణియోనే విభూషిత || ౪౪ ||

సితాసిత శుభాంగ్ణా, చలత్ కుణ్డల శోభితమ్ |
అంశుమత్పుత్రపుత్రస్య, బభూవాధ్యక్షగోచరమ్ || ౪౫ ||

ఏక గౌర ఏక కృష్ణ, సున్దర శరీరవాలీ, కానోమేం హిలతే హుప
కుణ్డలోనే శోభిత, రాజా అంశుమానకే పౌత్ర భక్త భగీరథకే సామనే
ప్రత్యక్ష ప్రకట హుఈ థీ || ౪౫ ||

యథా పూర్వం తథాఽద్యాపి, సర్వదాఽపి మహాత్మనామ్ |
త్వాదపజ్కజానన్యభక్తానాం భక్తచేటకమ్ || ౪౬ ||

జైనే పహలే తైనే అబ భీ సభీ సమయ ఉనకే చరణకమలోకే అనన్య
భక్తజనోం కో భక్తోం కీ దాసీ యే దోనోం కన్యాప || ౪౬ ||

దదాతి దర్శనం తత్ర, పుణ్యధామ్ని న సంశయః |
దృశ్యతే విచరద్రూపం, దేవదారు వనాన్తరే || ౪౭ ||

ఉస పుణ్యధామమేం దర్శన దేతీ హై ఇసమేం సంశయ నహిం హై | వహోం
దేవదారుకే పవిత్ర వనోమేం విచరతే హుప ఉనకే మనోహర రూప దేఖనే మేం

ఆతే హైం ॥ ౪౭ ॥

కర్ణాలమిప్పత తాటజ్ఞా, క్వణత్ కాఞ్చీ గుణాన్వితా ।
 సుస్మితా పద్మపత్రాక్షీ స్వర్ణసింహాసనే స్థితా ॥ ౪౮ ॥

కానోం మేం ధారణ కియే హుష కర్ణపూల వాలీ, ఔర రుసకార కరతీ హుళు
 కరధనీనే యుక్త మధుర హాస్యవాలీ, కమలకే సమాన సున్దర నేత్రవాలీ,
 సువర్ణకే సింహాసన పర బైతీ హుళు ॥ ౪౮ ॥

అనేక-స్త్రీ-పరివృతా, శ్వేతచ్ఛన్నోపశోభితా ।
 ఇన్ద్రాదిభిర్లోకపాలైర్విజ్యమానా సుచామరైః ॥ ౪౯ ॥

అనేక దేవాంగనాఓసే ఘిరీ హుళు, శ్వేతఛత్రనే శోభిత, ఇన్ద్రాది లోక
 పాలోనే సున్దర చఁవర డులాళు జాతీ హుళు ॥ ౪౯ ॥

త్రైలోక్యజననీ సాక్షాత్, త్రైలోక్యస్యాపి దుర్లభా ।
 అర్కపుత్ర్యా సమం గణ్డో, నిత్యమత్ర విరాజతే ॥ ౫౦ ॥

సాక్షాత్ తీనోం లోకోం కీ మాతా, తీనోం లోకోంకో దుర్లభ, శ్రీ గంగాజీ,
 సూర్యపుత్రీ యమునాజీకే సాధ సదాహీ యహం వరాజతీ హై ॥ ౫౦ ॥

అహో ! గణ్డోత్తరీ తీర్థస్యాస్య మాహాత్మ్యమద్భుతమ్ ।
 జాహ్నువీసద్మనః సాక్షాద్భగీరథతపోభువః ॥ ౫౧ ॥

అహో ! సాక్షాత్ జాహ్నువీ స్థాన ఔర భగీరథకీ తపో భూమి ఇన గంగోత్తరీ
 తీర్థకా మాహాత్మ్య బడఁో హీ అద్భుత హై ॥ ౫౧ ॥

అత్ర స్నాత్వా తు గణ్డోయామర్చయిత్వా చ జహనుజామ్ ।
 సర్వపాపాత్ ప్రముక్తో వై, మర్త్యోఽమర్త్యపదం వ్రజేత్ ॥ ౫౨ ॥

ఇన స్థానపర గంగాజీమేం స్నాన కరకే, ఏవం ప్రేమపూర్వక జాహ్నువీ కా పూజన
 కరకే మనుష్య సమ్పూర్ణ పాపోనే ముక్త హో జాతా హై ఔర అమర పదకో ప్రాప్త
 హోతా హై ॥ ౫౨ ॥

పితృభ్యః పిణ్డదానాదిక్రియాయాం ముని సత్తమ ।
 తత్థానం శోభనం భూమౌ, సర్వేభ్యశ్చ విశిష్యతే ॥ ౫౩ ॥

హే ముని శ్రేష్ఠ ! ఔర పితరోంకో పిండదాన, తర్పణ ఆది క్రియా కరనే కే
 లియే వహ పుణ్య తీర్థ పృథ్వీమేం సర్వ తీర్థోనే శ్రేష్ఠతర హై ॥ ౫౩ ॥

న కాలనియమస్తత్ర, పిణ్డదానాదికర్మసు ।

దివా వా యది వా రాత్రౌ, క్రియాం కుర్వీత మానవః ॥ ౫౪ ॥

పితరోంకే లియే పిండదాన, తర్పణ ఆది క్రియా కరనే మేం ఉస స్థానమేం
కాలకా నియమ నహిం హై, దిన అథవా రాత్రి హో మనుష్య శ్రాద్ధ ఆది క్రియాఁం
కో కర సకతా హై ॥ ౫౪ ॥

నామ గోత్రం సముచ్చార్య, యో దద్యాచ్చార్ధమత్ర వై ।

స్వర్గం గచ్ఛంతి పితరస్తస్య పాతకీనోఽపివా ॥ ౫౫ ॥

ఇస స్థానమేం నామ ఔర గోత్రకో ఉచ్చారణ కరకే జో శ్రాద్ధాది కరే ఉసకే
అత్యన్త పాపీ పితృ భీ స్వర్గకో జాతే హైం । ౫౫ ॥

హవిర్దానఞ్చ దేవేభ్యో, యదత్ర కురుతే నరః ।

విశిష్ట ఫలదం విధి, తచ్చ దేవమునే శృణు ॥ ౫౬ ॥

హే దేవర్షి ! సునో ! ఇస స్థాన మేం దేవతాఁంకో మనుష్య జో హవి కా దాన
కరతా హై, ఉనే వహ విశిష్ట ఫల దేతా హై ఐసా తుమ జానో ॥ ౫౬ ॥

సువర్ణం కలధౌతఞ్చ, గామన్నం పృథివీం తథా ।

విప్రేభ్యో యత్ ప్రయచ్ఛన్తి, తదత్రాశు ఫలప్రదమ్ ॥ ౫౭ ॥

జో కుఫ సువర్ణ, చాందీ, గౌ, అన్న తథా భూమి ఆది కా బ్రాహ్మణోం కో దాన
కరతే హైం ఇస స్థానపర వహ దాన శీఘ్ర హీ ఫల దేనేవాలా హోతా హై ॥ ౫౭ ॥

వారాణసీగయాగణ్ణాద్వారాదిభ్యోఽపి కోటిశః ।

ఫల తత్రాధికం విందేద్దానాదీనాం న సంశయః ॥ ౫౮ ॥

కాశీ, గయా, హరిద్వార ఆది తీర్థోం సే భీ వహం దానాదియోం కా కోటి గుణ
అధిక ఫల హోతా హై । ఇసమేం సంశయ నహిం ॥ ౫౮ ॥

కుత్ర గణ్ణోత్తరీ తీర్థం, కుత్ర కాశీగయాదయః ।

ప్రవణ్ణద్యుమణేరగ్రే, ఖద్యోతః కిం ప్రకాశతే ॥ ౫౯ ॥

కహం తో గంగోత్తరీ తీర్థ ఔర కహం కాశీ, గయా ఆది తీర్థ ! మధ్యాహ్నకాల
కే సూర్య కే సముఖ ఖద్యోత క్యా ప్రకాశ కర సకతా హై ॥ ౫౯ ॥

కాశ్యాదీని మహాతీర్థాన్యాత్మశుద్ధ్యై భజంతిహి ।

మూర్తిమన్వి మహాక్షేత్రం, దివారాత్రమిదం మునే ॥ ౬౦ ॥

హే మునే ! కాశీ, గయా ఆది మహాతీర్థ దివ్యమూర్తి ధారణ కరకే అపనీ శుద్ధి

కే లియే ఇన పవిత్రక్షేత్రకా నిరస్తర దిన రాత సేవన కరతే హైం ॥ ౬౦ ॥

గౌరీకుడం మహాత్థిర్థం, తచ్చిలాయాస్తు పృష్ఠతః ।
దేవగమ్యం మహారమ్యం, దర్శనాత్ పాపనాశనమ్ ॥ ౬౦ ॥

ఉన భగీరథశిలా కే పృష్ఠభాగమేం దేవతాఓసే సేవనీయ,
అత్యంత రమణీక, కేవల దర్శనసే హీ పాపాం కా నాశ కరనే వాలా
“గౌరీకుణ్డ” నామక మహాత్థిర్థ విద్యమాన హై ॥ ౬౦ ॥

కేదారగణ్డో కేదార-శైలశ్చృణ్డోద్వినిఃసృతా ।
యత్ర శ్రీజుహు, సస్తత్యా, సజ్జతా పుణ్యదాయినీ ॥ ౬౧ ॥

జహం పర కేదారనాథపర్వతకే శిఖరప్రాంతసే నికలీ హుళు, పుణ్యదాయినీ
శ్రీ కేదార గంగా, శ్రీజాహ్నువీ గంగాసే మిలతీ హై ॥ ౬౧ ॥

సుదర్శనం తత్ర గణ్డోపాథః ప్రపతనం మునే ।
గభీర నినదం నిత్యం, మహాశ్చర్య విధాయకమ్ ॥ ౬౩ ॥

హే మునే వహం గంభీర శబ్దవాలా అత్యంత ఆశ్చర్యకారీ గంగాజీ కే జలకా
మహాన్ నిరస్తర ప్రపాత (ఊచే పాషాణ సే నీచే గిరనా) అతి దర్శనీయ
హై ॥ ౬౩ ॥

గౌరీ సాక్షాన్మహేశానీ, సంవృతాహి సఖీజనైః ।
తత్ర సక్ష్మీడతే తస్మాదూగౌరీకుణ్డం నిగద్యతే ॥ ౬౪ ॥

వహం సబ ఓర సఖియోసే ఘిరీ హుళు, సాక్షాత్ మహేశ్వరీ శ్రీ గౌరీజీ ఆనందకీ
క్రీడం కరతీ హైం; ఇసలియే వహ “గౌరీకుణ్డ” కహా జాతా హై ॥ ౬౪ ॥

గౌరీకాస్తశ్చ విశ్వేశః, శక్కురః ప్రమథాధిపః ।
స్వస్య భూతగణైర్ముక్తస్తత్ర నిత్యం విరాజతే ॥ ౬౫ ॥

సర్వ బ్రహ్మాండ కే ఈశ్వర, గౌరీ కే పతి, ప్రమథగణోం కే నాయక శ్రీ
శంకరజీ భీ అపనే భూతగణోం కే సాథ వహ, సదైవ నివాస కరతే హైం ॥ ౬౫ ॥

సేతృతర్పణమేతస్మిన్, పుణ్యతీర్థే విధీయతే ।
తద్విధి సమృపవ్యామి, శ్చృణు మే శ్రద్ధయాన్వితః ॥ ౬౬ ॥

ఇన మహాన్ పుణ్యతీర్థ మేం సేతుతర్పణ నామకీ పుణ్యక్రియా కీ జాతీ హై । ఉనకీ
విధి సమ్యక్ ప్రకార సే కహతా హూమ్ । శ్రద్ధాపూర్వక మేరే బచన సునో ॥ ౬౬ ॥

నారీకేలత ఆనీయ, వాలుకాః సేతుబంధనాత్ ।

అభ్యర్చ్య విధివత్తత్ర, రుద్రీపారాదినా మునే ! ॥ ౬౭ ॥

హే మునే ! రామేశ్వర సే సేతుబంధ (ధనుషకోటీ) స్థాన కీ రేతీ నారీయల
మేం లాకర వహం విధి పూర్వక రుద్రీపాఠ ఆది సహిత పూజన కరనే కే
అనంతర ॥ ౬౭ ॥

కుణ్ణోతత్ర సమర్ప్యతే, శ్రద్ధయా తాపసోత్తమైః ।

సేతుతర్పణమేతద్వై, మహాపుణ్య ఫలప్రదమ్ ॥ ౬౮ ॥

ఉసీ గౌరీ కుడమేం శ్రేష్ఠ తపస్వి జన శ్రద్ధాకే సాథ ఉసే సమర్పణ కరతే
హైం । యహ సేతు తర్పణ నామక క్రియా మహాపుణ్య ఫల దేనే వాలీ హై ॥ ౬౮ ॥

యథోక్తవిధినా తాత ! యః కుర్యాత్ సేతుతర్పణమ్ ।

నిష్కామశ్చైత్ పునర్జన్మ, తస్య న స్యాన్న సంశయః ॥ ౬౯ ॥

హే పుత్ర ! ఙ్ణో కోఈ పూర్వోక్తవిధి సే సేతుతర్పణ కరేగా, యది నిష్కామ హో తో
ఉసకా పునర్జన్మ అవశ్య నహిం హోగా । ఇసమేం సంశయ నహిం ॥ ౬౯ ॥

సకామశ్చైత్ సద్య ఏవ, వాచ్ఛితార్థమవాప్నుయాత్ ।

ధన్యో ధన్యః స మర్త్యయః సేతుం తర్పయతీదృశమ్ ॥ ౭౦ ॥

ఔర యది సకామ హో తో శీఘ్ర హీ అపనే అభీష్ట అర్థకీ ప్రాప్తి హోగీ । ఙ్ణో ఇస
ప్రకార ఉస సేతుకా తర్పణ కరతే హైం, వే మనుష్య అత్యంత ధన్య హైం ॥ ౭౦ ॥

అన్యచ్చ కథయిష్యామి, శ్ుణు మే శ్రద్ధయా మునే ! ।

గణ్ణోత్తర్యాశ్చ యో గణ్ణోతోయమాసీయ నారద ॥ ౭౧ ॥

హే మునే ! ఏక బాత ఔర భీ కహతా హూమ్ । శ్రద్ధాపూర్వక మేరే వచన సునో
! హే నారద ! గంగోత్తరీ సే గంగా జల లాకర, ॥ ౭౧ ॥

బహీరన్తః శుచిర్నిత్యం, శ్రద్ధావాన్ సంశితవ్రతః ।

పాదచారీ సదాచారీ, పృథ్వీశాయీ తథాల్పభుక్ ॥ ౭౨ ॥

సర్వదా బాహర భీతర సే అత్యంత శుద్ధ, శ్రద్ధావాన్ , తీక్షణ వ్రతవాలా
వైదల చలనేవాలా, ఉత్తమ ఆచరణవాలా, పృథ్వీ పర సోనేవాలా కో అల్ప
భోజన కరనే వాలా హోకర ॥ ౭౨ ॥

రామేశ్వరే మహాక్షేత్రే, రామచంద్రేణ యత్పురా ।

స్థాపితం శివలింగం వై, పూజితం సర్వ దైవతైః ॥ ౭౩ ॥

ప్రాచీన కాల మేం మహాక్షేత్ర రామేశ్వరమేం శ్రీ రామచంద్రాజీ కే కరకమల
సే స్థాపిత ఔర సర్వ దేవతాఓం సే పూజిత జో శివలింగ హై, || ౭౩ ||

అభిషేకేణ తల్లిగమభ్యర్చయతి మానవః |

విధివత్ స ఫలం తస్య, శివసాయుజ్య మృచ్ఛతి || ౭౪ ||

ఉస శివలింగకా జో మనుష్య, అభిషేక పూర్వక యథావిధి పూజన కరతా
హై, వహ ఉసకే ఫల స్వరూప శివజీకీ సాయుజ్యముక్త పాతా హై | ౭౪ ||

యజ్ఞభూః పాణ్ణు పుత్రాణాముమాకుణ్డస్య పృష్ఠతః |

పావనీ పురుపుణ్యాథయా, దర్శనాద్దుఃఖ నాశినీ || ౭౫ ||

గౌరీకుండకే పీఛే అతిపవిత్ర, మహాపుణ్యదాయినీ, దర్శనమాత్రనే అనేక
దుఃఖోకే నాశ కరనేవాలీ, పాండవోంకీ యజ్ఞభూమి హై | (ఇనకో
దేశభాషామేం “పట్టాణ్ణా” కహతే హైం) | ౭౫ ||

గోత్రహత్యాసముత్పన్న పాపశాన్త్యై తు పాణ్ణవాః |

ద్వైపాయనజ్ఞయాఽభిజ్ఞాః, ప్రాపుస్త్రీపథగోత్రరమ్ || ౭౬ ||

కుటుమ్బకీ హత్యానే ఉత్పన్న హువి పాపకీ నివృత్తి కే లిప శ్రీవేద వ్యాసజీకీ
ఆజ్ఞానే బుద్ధిమాన పాండవగణ గంగోత్తరీమేం ఆయే థే || ౭౬ ||

తత్ర గత్వా దైవయజ్ఞశ్చాత్ర నిర్వర్తితో మహాన్ |

యథావిధానమాస్తిక్య బుద్ధయా ద్విజసహాయకైః || ౭౭ ||

ఔర వహం జాకర, ఉన్తోనే బ్రహ్మర్షియోం కీ సహాయతా సే శ్రద్ధాపూర్వక
విధివత్ ఇనీ జగహ మహాన దేవయజ్ఞ సంపాదన కియా థా || ౭౭ ||

అహో ! రమ్యమిదం స్థానం, విశాలమనుపద్రవమ్ |

మృత్కుక్షో తన్మఖోచ్ఛిష్టం, భస్మ చాద్యాపి దృశ్యతే || ౭౮ ||

అహో ! యహ స్థాన మహాన సుందర, విశాల ఔర నిరుపద్రవ హైం | వహంకీ
మిట్టకే భీతర అబ భీ ఉస యజ్ఞకా అవశిష్ట భస్మ దేఖనే మేం ఆతా హై || ౭౮ ||

ఏకాదశానాం రుద్రాణామావాసోచ్ఛశిలోచ్ఛయాత్ |

నివతన్తీం పశ్య గణ్ఠాం, రుద్రపూర్వాం సమీపతః || ౭౯ ||

ఉసకే సమీప ఏకాదశ రుద్రోకే నివాసస్థాన అత్యంత ఊంచే పర్వతనే (
జినే దేశ భాషా మేం “రుద్రగైరు” కహతే హైం) నికలీ హుళా,
“రుద్ర గంగా” నామక మనోహర థారా కో దేఖో ! || ౭౯ ||

విషయాసంజీ చిత్తం వై కథమున్నతిమాప్పుయాత్ ।
అక్లిష్ట వర్తనా మన్దం రోహతివాధిరోహణీమ్ ॥ ౮౦ ॥

జైన ప్రయాస వినా ధీరే ధీరే క్రమశః సీఢీ చఢః జాతా హై, వైసే
హీ విషయోం మేం ఆసక్త హుత చిత్త మన్ద మన్ద కిస ప్రకార ఉన్నతి కే ప్రాప్త
హోగా ॥ ౮౦ ॥

ఇతి సజ్జీవ్య తీర్థానాం దైవతానాం కల్పనమ్ ।
తత్ర తత్ర కృతం లోకగురుభిస్తవదర్శిభిః ॥ ౮౧ ॥

తత్త్వ కో జాననే వాలే, లోకోం కే ప్రాచార్యోం ద్వారా ఇస ప్రకార విచార్ కరకే
ఉసీ ఉసీ స్థాన మేం తీర్థ ఏవం దేవతాః కీ కల్పనా కీ గయీ హై ।

ఆనేవితాని విధివత్ సర్వాణ్యేతాని తైః స్వయమ్ ।
జోషయద్భిరహో లోకాల్లోక సంకలనకారిభిః ॥ ౮౨ ॥

లోక సంగ్రహ కరనే వాలే, లోకోం కీ ఉనమేం ప్రవృత్తి కరానే వాలే ఋషి
లోగ అవనే స్వయం హీ ఉన సబకా సేవన భీ విధి పూర్వక కియే ॥ ౮౨ ॥

అగ్నికర్మసు నష్టేషు నష్టే చ తపసి క్షితౌ ।
కథం వా దుర్భలో మర్త్యః ప్రేయః శ్రేయశ్చ సాధయేత్ ॥ ౮౩ ॥

అగ్నిహోత్రాది కర్మ నష్ట హో గయే । పృథ్వీ మేం తప భీ లుప్త హో గయీ ।
బలహీన మనుష్య కిస ప్రకార భోగ ఔర మోక్ష కో ప్రాప్త కరేగా ॥ ౮౩ ॥

నిష్కామసేవయా దేవ్యాః సజ్ఞాతా పుణ్యసంహతిః ।
నిబర్హయతి వై పాపం బహుజన్మసు సజ్జీవతమ్ ॥ ౮౪ ॥

శ్రీ గంగాజీ కీ నిష్కామ సేవా సే మహాన పుణ్య సమూహ ఉత్పన్న హోతే హైం, ఔర
అనేక జన్మోం మేం ఇకలై కియే పాపోం కో ఏకదమ నష్ట కర దేతే హైం ॥ ౮౪ ॥

రాగాది చిత్తదోషాశ్చ క్షీయన్తే తదనన్తరమ్ ।
దోషక్షయే చ భగవద్ భక్తి జ్ఞానం చ జాయతే ॥ ౮౫ ॥

రాగ, ద్వేష ఆది చిత్త కే సబ దోష భీ ఉనకే పశ్చాత్ క్షీణ హో జాతే
హైం । ఏవం సబ దోష భీ నష్ట హోనే పర నిర్మల హువ మన మేం ఈశ్వర
భక్తి తథా జ్ఞాన భీ ఉదిత హోతే హైం ॥ ౮౫ ॥

అనాయాసేన మర్త్యానామనర్వాణాం నారద ।

ఈశ-భక్తిశ్చ ముక్తిశ్చ ఊప్రమేవం ప్రసిద్ధ్యతి || ౮౬ ||

ఇస ప్రకార హే నారద ! అయోగ్య మనుష్యోం కో భీ క్లేశ వినా హీ ఈశ్వర భక్తి
 ఔర ముక్తి భీ జప్తి సిద్ధ హో జాతి హైం || ౮౬ ||

సర్వ తీర్థ తపో యోగ స్యాధ్యాయార్చనకీర్తనైః |

నిఃశ్రేయసఫలం ముఖ్యమన్యదాపాతికం ఫలమ్ || ౮౭ ||

జో జో తీర్థ, తప, యోగ, స్యాధ్యాయ, పూజన ఔర కీర్తన ఇత్యాది హైం,
 ఉన సబకా భీ మోక్ష ప్రాప్తి హీ పరమ ఔర చరమ ఫల హై, అన్య సబ
 ఫల భీ తాత్కాలిక హైం || ౮౭ ||

గుడ జిహ్వికయా నూనం బాలవన్మన్దబుద్ధయః |

తత్తత్ఫలైః ప్రవర్త్యన్తే తత్తదుత్తమకర్మసు || ౮౮ ||

జైనే కడఃపి దవాఈ ఖిలానే కే లియే బాలకోం కో పహలే గుడః దియా కరతే
 హైం, వైనే హీ అవివేకీ జనోం కో ఉసీ ఉసీ సాంసారిక ఫల కే ద్వారా ఏకైక
 శ్రేష్ఠ కర్మ మేం ప్రవృత్తి కరాతే హైం || ౮౮ ||

సర్వమాపాతమధురమహో సాంసారికం ఫలమ్ |

అనిత్యం దుఃఖసమిభన్నం సుబుద్ధిభిరకాజ్ఞితమ్ || ౮౯ ||

సాంసారిక జితనే భోగ హైం, సారే అవిచార కాల మేం హీ ప్రియ లగతే హైం;
 సబ అస్థిర హైం, దుఃఖ నే మిశ్రిత హైం; వివేకీ జన జనకీ కాంక్షా
 న హీ కరతే హైం || ౮౯ ||

తీర్థాటనాది సకలం కృచ్ఛాన్సాధ్యం సుకర్మయత్ |

కః కుర్యాత్క్షణికార్థానాం కృతే మూఢజనేతరః || ౯౦ ||

తీర్థాటన ఇత్యాది కష్టసాధ్య జో నానా సత్కర్మ హైం, మృఢ జన నే అన్య
 కౌన క్షణిక విషయోంకే లాభ కే లియే ఉసకా అనుష్ఠాన కరేగా || ౯౦ ||

ఈశ్వర ప్రీతిరేవాత్ర పుణ్యకర్మఫలం నృణామ్ |

నాన్యదభవతు భవ్యానాం భవసంకృట మోచనీ || ౯౧ ||

ఇస సంసార మేం సుబుద్ధి పురుషోం కే లియే పుణ్య కర్మోం కా ఫల సంసార
 సంకట నే విమోచన కరనే వాలీ ఈశ్వర ప్రీతి హీ హోనా చాహియే; అన్య న
 హీమ్ || ౯౧ ||

ఈశ్వరః సర్వ జగతో భగవాన్ భక్త వత్సలః ।

సేవ్యోఽహం నను సంసారీ జీవన్ముక్తపనేవకః ॥ ౯౨॥

సర్వ జగత కే ఈశ్వర, భక్తవత్సల భగవాన సేవా కరనే యోగ్య హైః;

మైం సంసారీ జీవ ఉనకా తుచ్చ సేవక హూః ॥ ౯౨ ॥

ఇతి ద్వైతధియా సమ్యగుపక్రమ్యేశ సేవనమ్ ।

సర్వమీశ ఇతి ప్రజ్ఞాం నిర్వైతాం సాధయేద్ బుధః ॥ ౯౩॥

ఇస ప్రకార ద్వైత బుద్ధి సే సశ్రద్ధ, సభక్తిక, ఈశ్వర భజన కా

ప్రారమ్భ కరకే, అనన్తర “సబ ఈశ్వరమయ” ఇస ప్రకార కీ

అద్వైత బుద్ధి కా బుద్ధిమాన జన అభ్యాస కరేం ॥ ౯౩ ॥

సర్వం బ్రహ్మాతి విజ్ఞానం సాక్షాన్మోక్షైక సాధనమ్ ।

హస్త హస్తేహ జన్మానాం సహసా కస్య సిద్ధ్యతి ॥ ౯౪॥

ముక్తి కే అనన్య సాధన, “సబ బ్రహ్మ హై” ఇస ప్రకార కా ప్రత్యక్ష

అనుభవ, అహో ఇస సంసార మేం ప్రాణియోం మేం ఏకదమ కిస కో సిద్ధ హోతా

హై ? ॥ ౯౪ ॥

సర్వం బ్రహ్మాత్యఖణ్డా ధీ యావన్నోదేతి కుత్రచిత్ ।

ఇదం బ్రహ్మాతి బుద్ధిర్యా సఖణ్డా సా విధీయతే ॥ ౯౫॥

“సబ బ్రహ్మ హై” ఇస ప్రకారకో అపరిచ్ఛిన్న బ్రహ్మబుద్ధి జబ తక

ఉదిత నహిం హోతీ, తబ తక కిసీ ఆలంబన మేం “యహ బ్రహ్మ హై” ఇస

ప్రకార కీ పరిచ్ఛిన్న జో బ్రహ్మ బుద్ధి హై, ఉసకా విధాన కియా జాతా హై ॥ ౯౫ ॥

ఈశావాస్యమిదం సర్వం యత్కించ సచరాచరమ్ ।

బహుజన్మ కృతాభ్యాసాదిత్యేషా జాయతే మతిః ॥ ౯౬॥

చర ఔర అచర కే సహిత జో కుఛ యహ సంపూర్ణ జగత ఈశ్వర సే వ్యాప్త

హై, ఈశ్వరమయ హై, ఇస ప్రకార కీ యహ బుద్ధి-జ్ఞాన-బహు జన్మోం మేం

కిప అభ్యాసనే హీ ఉత్పన్న హోతీ హై ॥ ౯౬ ॥

ధునీం వా గ్రావమూర్తిం వా స్థూలాం నోపాసితం క్షమః ।

సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరం తత్త్వమైశ్వరం వా స్మరేత్ కథమ్ ॥ ౯౭॥

స్థూలతర కిసీ నదీ కీ, అథవా పాషాణ మూర్తికీ ఉపాసనా కరనే మేం జో సమర్థ

నహిం, సూక్ష్మనే భీ సూక్ష్మతర ఈశ్వర తత్త్వకా వహ కిస ప్రకార స్మరణ

కరోగా || ౯౭ ||

ప్రకృత్యా సుందరం స్థానం వస్తు చావర్జకం ప్రభోః |
దర్శనార్హణ చింతాసు శ్రేష్ఠమాలమ్బనం మతమ్ || ౯౮ ||

ప్రకృతి నే హి సుందర స్థాన, ఐనే అన్య మనోహర పదార్థ భీ పరమాత్మా
కే దర్శన, పూజన, తథా చింతన మేం శ్రేష్ఠ ఔర ఋషిమునియోం కే
సమ్మత ఆలంబన హై || ౯౮ ||

నానా విషయ విక్షిప్తం దుష్టచిత్తం మనాగపి |
ఈశ్వరాభిముఖం కుర్యాదితి తీర్థాది కల్పనా || ౯౯ ||

నానా ప్రకార కే విషయోం కా భోగ కరకే విక్షిప్త హుప, రాగాది దోషోం నే
దూషిత చిత్త కో థోడం ధీ ఈశ్వర కే అభిముఖ లగావే, ఇస ప్రయోజన
కే లిప తీర్థ ఆదియోం కీ కల్పనా హుఈ హై || ౯౯ ||

సాకారమీశరూపం యత్ పరోక్షమితి దుర్గ్రహమ్ |
అతిమన్దధియాం కిచ్చిత్ ప్రతీకత్వేన కల్ప్యతే || ౧౦౦ ||

ఈశ్వర కా జో సాకార రూప హై, పరోక్ష హోనే నే ఉనకా భీ చింతన ఆది కరనా
కఠిన హోతా హై | ఇసలిప అతి మన్ద బుద్ధియోం కే లిప ప్రతిక (ఆలంబన)
రూప నే కిసీ వస్తు కీ కల్పనా కీ జాతీ హై || ౧౦౦ ||

యేన కేన ప్రకారేణ విష్వగ్గామి దృఢం చలమ్ |
చిత్తమేకత్ర సంఝాన్యదనుక్షణవికల్పకమ్ || ౧౦౧ ||

జన కిసీ ప్రకార నే ఇధర ఉధర దొడం వాలే, దృఢం, చఞ్చుల
ఔర క్షణ ౨ నానా కల్పనా కరనే వాలే చిత్త కో ఏక స్థాన మేం సమ్యక్
నిరోధ కరే || ౧౦౧ ||

అసద్వృత్తిపరం చిత్తం కుర్యాత్ సద్వృత్తియత్నతః |
తతో నిర్వృత్తికం కుర్యాదితి తత్త్వగతిక్రమః || ౧౦౨ ||

దుష్కార్యోం మేం లమ్పట చిత్త కో యత్న కరకే భీ సద్వృత్తి వాలా బనావే;
పశ్చాత్ సద్వృత్తి కా భీ నిరోధ కరకే వృత్తిఘాన్య బనావే; ఇస క్రమ
నే పరమార్థ తత్త్వ కీ ప్రాప్తి హోతీ హై || ౧౦౨ ||

ఈశ్వరో వేత్తి విశ్వాత్మా సర్వాం సర్వస్య భావనామ్ |
యాదృశీ భావనా తాదృక్ ఫలఞ్చాపి ప్రయచ్ఛతి || ౧౦౩ ||

సర్వాత్మా పరమేశ్వర సబకీ సబ ప్రకార కీ భావనా కో జానతే హైః; జు
ప్రకార కీ భావనా హై, ఉన ప్రకార కా ఫల భీ దే దేతే హైః ॥ ౧౦౩ ॥

తీర్థ సేవనతః కేచిద్రామకృష్ణాద్యుపాసయా ।

జపేన తపసా చాన్యే ప్రార్థనా కీర్తనాదిభిః ॥ ౧౦౪ ॥

కోఈ తీర్థ సేవా సే, అన్య కోఈ రామ, కృష్ణ ఆదియోం కీ ఉపాసనా సే, ఔర
అన్య జప సే, తప సే తథా ప్రార్థనా, కీర్తన ఇత్యాదియోం సే ॥ ౧౦౪ ॥

స్వాధ్యాయాభ్యాసతః కేచిచ్ఛాస్త్ర చింతాక్రమేణ చ ।

ప్రాణాయామేన చాప్యన్యే ధ్యానయోగేన చాపరే ॥ ౧౦౫ ॥

ఔర కోఈ స్వాధ్యాయ కే అభ్యాస సే, కోఈ అన్య శాస్త్రోం కే చింతన కే ద్వారా,
ఔర అన్య ప్రాణాయామ సే, ఏవం ఇతర కోఈ ధ్యాన యోగ సే భీ ॥ ౧౦౫ ॥

కర్మానుష్ఠానతః కేచిద్ దాన సేవాదిభిః పరే ।

ఇత్యపీశ్వరమారాధ్య నిష్కామాః శోధయన్తి హృత్ ॥ ౧౦౬ ॥

కోఈ కోఈ యజ్ఞయాగ ఆది కర్మోం కే అనుష్ఠాన సే, ఔర అన్య ద్రవ్య దాన,
లోక సేవా ఇత్యాదియోం సే, ఇన ప్రకార నిష్కామ సాధక జన పరమేశ్వర కీ
ఆరాధనా కరకే అపనే చిత్త కా శోధన కరతే హైః ॥ ౧౦౬ ॥

వికల్పశత విక్షిప్త సశుద్ధం చిత్తమజ్ఞసా ।

నిర్వికల్పపదోపాస్తం గన్తుమర్హేత్ కథం ప్రభోః ॥ ౧౦౭ ॥

సైకడంఠోం వికల్పోం సే విక్షిప్త తథా అశుద్ధ చిత్త ఏక దమ ఈశ్వర

కే నిర్వికల్ప స్వరూప కే పాస పహుంచనే మేం కిస ప్రకార సమర్థ హోగా ॥ ౧౦౭ ॥

నిర్మలం శుద్ధమేకాగ్రం విచారనిపుణం మనః ।

వేత్తి సమ్యక్ పరం తత్త్వమవాజ్ మనస గోచరమ్ ॥ ౧౦౮ ॥

రాగ, ద్వేష ఆది మత సే రహిత, శుద్ధ, ఏకాగ్ర ఔర విచార సమర్థ

మన హీ వాక్ ఔర మన కే అగోచర పరమ తత్త్వ కో సాక్షాత్ అనుభవ కరతా
హై ॥ ౧౦౮ ॥

ఇతి శ్రీ గణ్ధోత్తరీశేత్రమాహాత్యే

శ్రీ గణ్ధోత్తరగౌరీకుణ్డాది తీర్థవర్ణనం నామ

ప్రథమః ఖణ్డః సమాప్తః ॥

అథ ద్వితీయః ఖణ్డః ।

నారద ఉవాచ ।

గణ్డోత్తరాదితీర్థానాం మాహాత్మ్యమతులాద్భుతమ్ ।

అతిమాత్రనిగూఢం యత్ , త్వత్కృపాతః శ్రుతం మయా ॥ ౧ ॥

నారదజీ బోలేః- గంగోత్తరీ ఆది తీర్థం కా, అనుపమ అద్భుత ఔర ఆత్మ్యం త
గూఢ జో మాహాత్మ్యం హై, ఉనీ ఆపకీ కృపా సే మైనే సున లియా ॥ ౧ ॥

స్థానానామపి చాన్యేషాం, ప్రకృతక్షేత్రవర్తినామ్ ।

సుతవాత్సల్యతః శ్రీమన్ ! వైశిష్ట్యం శ్రావయ ప్రభో ! ॥ ౨ ॥

అబ, హే శ్రీమన్ ! హే ప్రభో ! గంగోత్తరీక్షేత్రమేం స్థిత అన్య స్థానోంకా

భీ మాహాత్మ్య ఆప పుత్రస్నేహ సే ముర్షే సునాఇయే ॥ ౨ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

అన్యాయాని సుపుణ్యాని, స్థానాని శృణు నారద ! ।

దర్శనేన వినశ్యంతి, మహాపాప శతాన్యపి ॥ ౩ ॥

బ్రహ్మజీ బోలే :- హే నారద ! తుమ అతిపుణ్యదాయక అన్య స్థానోంకో భీ సునో
! జినకే దర్శనసే సైకడంఠోం మహాపాపోంకా భీ నాశ హో జాతా హై ॥ ౩ ॥

ప్రియోఽసి మే తనూజోఽసీత్యుచ్యతే గోప్యముత్తమమ్ ।

త్రైలోక్యదుర్లభం తేషాం, వైశిష్ట్యం శిష్యహర్షణమ్ ॥ ౪ ॥

తుమ తో మేరే ప్రియ హో; పుత్ర హో; ఇసలియే త్రిలోకకో భీ దుర్లభ, గూఢ,

అతి ఉత్తమ ఔర శిష్ట పురుషోంకో ఆనన్ద దేనేవాలా ఉన స్థానోంకా మాహాత్మ్య
కహతా హూమ్ ॥ ౪ ॥

లక్ష్మీవనం మహాలక్ష్మ్యాః క్రీడనోపవనం మునే ! ।

పురతో భ్రాజతే తత్ర, ఫలవృక్షవిరాజితమ్ ॥ ౫ ॥

హే మునే ! ఇనకే ఆగే మహాలక్ష్మీకా క్రీడంఠాస్థాన, అనేక ప్రకార కే
ఫలోంవాలే వృక్షోం సే శోభిత, లక్ష్మీవన విరాజమాన హై (ఇసే గంగా
బగీచా భీ కహతే హైం) ॥ ౫ ॥

దేవీగణ్డా సజ్జమఇచ్చ, తత ఉర్ధ్వం సమీపతః ।

దివోకసాం స్థానమేతన్నాస్తి మర్త్యసమాగమః ॥ ౬ ॥

ఉనకే ఆగే పాన హీ శ్రీ భాగీరథీగంగా కే సాథ దేవీగంగాకా సంగమస్థాన
హై । యహ దేవతాఙ్కా స్థాన హై । మనుష్యోంకా సమాగమ వహం దుర్లభ హై ।
(ఇనే దేశ భాషామేం “దేవఘాట” కహతే హైం) ॥ ౬ ॥

తతోఽపి దిశి పూర్వస్యాం, భూర్జవాసోఽతి సుందరః ।
ఊర్జస్వలైర్భూజవృక్షైరాపూర్ణం విస్తృతం వనమ్ ॥ ౭ ॥

ఉనకే భీ పూర్వదిశా మేం అత్యస్త సుందర “భూర్జవాస” హై । యహ
భోజపత్ర కే ఉజ్జ్వల ఔర ఊర్జిత బృక్షోం సే భరా హుఆ రమణీక ఔర విశాల
వన హై । (యహ స్థాన “భోజవాసా” నామ సే ప్రసిద్ధ హై ॥ ౭ ॥

దేవర్షి యక్ష గంధర్వ సిద్ధ చారణ సేవితమ్ ।
అహో ! ధన్యః స మర్త్యోయః స్థానమేతత్ ప్రపశ్యతి ॥ ౮ ॥

అహో ! జో మనుష్య, దేవ, ఋషి, గంధర్వ, సిద్ధ ఔర చారణోం సే
సేవిత ఇన దివ్య స్థాన కా దర్శన కరతే హైం, వే అతిధన్య హైం ॥ ౮ ॥

పుష్పవాసో విశాలా భూస్తదూర్ధ్వం ముని పుష్పవ ! ।
దీవ్యానాం బహుపుష్పాణాముద్యానం విధి నారద ! ॥ ౯ ॥

హే మునిశ్రేష్ఠ ! భోజవాసా కే ఆగే “పుష్పవాస” నామక విశాల
మైదాన హై । హే నారద ! ఉనే నానా ప్రకార కే అలౌకిక ఔర సుందర పుష్పాం
కా బహు బగీచా జానో । (దేశభాషా మేం ఇనే “పూలవాసా” కహతే
హైం) ॥ ౯ ॥

తత్ర శ్రీ గోముఖంస్థానం, సాక్షాగణ్డావతార భూః ।
ఋషిభిర్బహుధా గీతం, పుణ్యాత్ పుణ్యతరం భువి ॥ ౧౦ ॥

వహం సాక్షాత్ గంగాజీ కీ అవతార భూమి, ఋషిమునియోం ద్వారా నానా ప్రకార సే
కీర్తిత, పృథ్వీభర మేం పవిత్ర సే భీ అత్యంత పవిత్ర శ్రీ “గోముఖ”
నామక స్థాన హై ॥ ౧౦ ॥

శైలశ్చైర్మహోచ్చాయైర్వేష్టితం హిమశోభితైః ।
ద్యులోక నికటస్థం వై, ద్యులోకిభిరధిష్ఠితమ్ ॥ ౧౧ ॥

జో అత్యస్త ఊంచే బర్హనే డంకే హుప, విశాల పర్వత శిఖరోసే ఆవృత్త,
దేవలోకకే సమీపవర్తీ ఔర దేవతాఙ్కా సే అధిష్ఠిత హై ॥ ౧౧ ॥

తత్ర ప్రాలేయసజ్జాత భూషితే భువిభూషణే ।

గోముఖే గోముఖాకార మహాతుహిన గహ్వరాత్ || ౧౨||

బర్హకే సమూహా సే భూషిత ఔర భూమికే విభూషణ ఉన గోముఖ స్థానమేం
గౌకే ముఖకే సదృశ బర్హ కీ మహాన గుఘాసే || ౧౨ ||

నిర్గచ్ఛతి మహావేగా, గణ్డా సురతరణ్ణిణీ |
పావనీ పావనార్ధాయ, పృథ్వీలోక నివాసినామ్ || ౧౩||

పుణ్యవతీ, సురనదీ శ్రీ గంగాజీ భూలోకకే నివాసియోం కో పావన కరనే కే
లియే మహాన వేగవతీ హోకర నికల రహీ హై || ౧౩ ||

దేవఖాతవిలే తత్ర, దుర్గాద్దుర్గతరేఽపి యః |
గత్వా తు జాహ్నవితోయే, బిధివత్ స్నానమాచరేత్ || ౧౪||

దుర్గమ సే దుర్గమ హోనేపర భీ, జో ఉన దేవనిర్మిత గుఘామేం హీ జాకర
గణ్డాజలమేం విధిపూర్వక స్నాన కరతే హైం || ౧౪ ||

అవశ్యం తస్య వై పుత్ర! పునర్జన్మ న విద్యతే |
నాత్ర శక్యో విధాతవ్యా, ప్రతిజానే ప్రియోఽసి మే || ౧౫||

హే పుత్ర! అవశ్యహీ ఉనకా పునర్జన్మ నహీం హోతా | ఇసమేం తనిక భీ సందేహా
కరనా యోగ్య నహీం | మైం ప్రతిజ్ఞా కే సాథ కహతా హళాం | కోఽంకి తు ముర్షే
అతి ప్రియ హో ! || ౧౫ ||

గోముఖ్యాం తత్ర విఖ్యాతే, సూర్యకుణ్డే నిమజ్జతి |
నీలనీరదవర్ణాథయే, యస్స సూర్యవదుజ్జ్వలేత్ || ౧౬||

ఇనీ గోముఖ స్థాన మేం జో పురుష నీలమేఘకే సమాన రంగవాలే విఖ్యాత
సూర్యకుణ్డ మేం స్నాన కరతే హైం; వహ సూర్య కే సదృశ కాన్తి వాలే హోతే
హైం || ౧౬ ||

తత ఊర్ధ్వం తు భూమీద్ధా, మర్త్య సఞ్చార దూరగాః |
ఆచ్ఛన్నాః సంతతస్థాయీ ఘనోత్పల్లమహాహిమైః || ౧౭||

ఉనకే ఆగే పర్వత సమూహా సదా స్థిర రహనేవాలే అతి సఘన ఔర ఊంచే మహాన
బర్హ సే ధకే రహతే హైం, ఇసలియే వే మనుష్యకీ గతి సే రహిత హైం || ౧౭ ||

గోముఖీతో విశాలాపూర్నాతిదూరే విరాజతే |
తత్రాయం గమనే మార్గః సిద్ధానాం చామృతాంధసామ్ || ౧౮||

గోముఖీస్థానకే పాస హి బదరీపురీ విరాజమాన హై । వహం జానే కే లియే
యహ సిద్ధ ఔర దేవతాఙ్కా మార్గ హై, యానీ మనుష్యకీ గతి రహిత ఉన
పర్వతశిఖరోం ద్వారా సిద్ధ ఔర దేవతా లోగ జాతే హైం ॥ ౧౮ ॥

నారద ఉవాచ ।

మాహాత్యం జాహ్నువీజన్మభువః శ్రీగోముఖస్య యత్ ।
లోకేశ కృపయా కిఞ్చిద్ విస్తరేణ వద ప్రభో ! ॥ ౧౯ ॥

నారదజీ బోలే :- శ్రీగంగాజీ కీ జన్మభూమి, శ్రీగోముఖకా జో మాహాత్య
హై, ఉనే హే లోకోం కే స్వామీ ! హే ప్రభో ! కృపా కరకే కుభ విస్తార పూర్వక
కహియే ! ॥ ౧౯ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

శ్శ్రీణు మే సమ్ప్రవక్ష్యామి, యత్ప్రప్తం ప్రియదర్శన ! ।
వైశిష్టయం గోముఖీయం వై, గోప్యమేతత్ సనాతనమ్ ॥ ౨౦ ॥

హే ప్రియదర్శన ! తుమనే జో గోముఖకా మాహాత్య పూఛా హై, ఉనే మైం సమ్యక్
ప్రకారనే కహతా హూమ్ । మేరే వచన సునో ! యహ సనాతన రహస్య గుప్త
రఖనే యోగ్య హై ॥ ౨౦ ॥

క్రీడారంజ్ఞియః సాక్షాద్, గోముఖీ లేఖ సంస్తుతా ।
గోవక్త్రభిర్హిమశ్రావచ్ఛిద్రతోఽన్వర్థనామికా ॥ ౨౧ ॥

దేవతాఙ్కా ద్వారా కీర్తిత గోముఖీస్థాన, సాక్షాత్ లక్ష్మీకీ క్రీడారంజ్ఞాభూమి ఔర
గౌకే ముఖకే సమాన హిమపాషాణకీ గుఛా హోనేనే అనురూప నామవాలా హై ॥ ౨౧
॥

శ్రీశైలహిమకూటైర్యా, భాసితా సర్వతో దిశి ।
స్వయం చ సుభగోత్పల్ల హిమానీకృతభూషణా ॥ ౨౨ ॥

జో సబ ఓరనే శ్రీశైల నామక పర్వతకే హిమశిఖరోం నే ప్రకాశిత హై,
ఔర స్వయంసున్దర ఏవం ఊంచే హిమ సమూహోం కా ఆభూషణ కియే హువ హై ॥
౨౨ ॥

తథాహ్ని కలధౌతాభైః సాయంశ్చ కనకప్రభైః ।
ప్రహర్షయతి యా చిత్తం, పర్వతాగ్రైరలౌకికైః ॥ ౨౩ ॥

ఔర జో దిన మేం చాందీకే ప్రకాశవాలే ఔర సాయంకాల మేం సువర్ణ కే ప్రకాశ

వాలే, దివ్య పర్వత శిఖరోం సే చిత్త కో అత్యన్త ఆహ్లాదిత కరతా హై || ౨౩ ||

కిమయం తపనీయాద్రిః కింవా రజత పర్వతః |

ఇతి సందేహతో యత్ర బాధం ముహ్యతి మానవాః || ౨౪ ||

క్యా యహ సోనేకా పర్వత హై, యా చాందీ కా పర్వత ? ఇన ప్రకార కే మహాన
సన్దేహసే జహాం మనుష్య అత్యన్త మోహిత హో జాతే హైం || ౨౪ ||

అహో ! దివ్యా దివ్యకాన్తిచ్చటాచ్చన్న దిగంతరా |

బ్రాజతే నాఽచలాధీశ మూర్ధోత్తంసమహామణిః || ౨౫ ||

అహో ! జో దివ్య ఔర హిమాలయ కే శిరోభూషణకా అమూల్య రత్న ఔర అపనే
అతాకిక కాన్తి పుంజినే దిశాఁం కే మధ్య కో వ్యాప్త కిం చుప అత్యన్త దీప్యమాన
హై || ౨౫ ||

దేవనేవ్యం తత్థానం దైవతానాం చ దుర్లభమ్ |

మహాపుణ్య మహోపుణ్యపూరుషైరవలోకితమ్ || ౨౬ ||

అహో ! వహ స్థాన దేవతాఁం ద్వారా సేవనీయ, దేవతాఁం కో భీ దుర్లభ ఔర
మహాపుణ్య జనక హై, జినే కి పుణ్యాత్మా లోగోనే అవలోకన కియా హై || ౨౬ ||

అగహనగహనం వై, లతావిటపివరీతమ్ |

ప్రశాంతమతిగమ్భిరం విశాలం గ్రావ సజ్కులమ్ || ౨౭ ||

వహ వనోం సే దుర్గమ నహిం హై అర్ధాత్ వన రహిత హై ఔర లతా బృక్షోం
సే రహిత హై | ప్రశాంత ఔర అత్యన్త గమ్భిర హై | విశాల హై ఔర
పత్థరోం సే అతి సంకీర్ణ హై || ౨౭ ||

నికటస్థ బృహచ్చర్మివనశోభావిశోభితమ్ |

పత్రిః సుస్వరైర్నానా రూపవర్ణైశ్చ మణ్ణితమ్ || ౨౮ ||

సమీపమేం హి స్థిత మహాన భోజపత్రకే వనకీ శోభాసే శోభాయమాన,
తథా మధుర స్వరవాలే ఔర నానా ప్రకార ఏవం నానా రంగవాలేం మనోహర
పక్షియోనే అలంకృత హై || ౨౮ ||

కృష్ణరక్తైః శ్వేత పీతైః పుష్పైర్దివ్యమనోహరైః |

ఇన్ద్రాణీ కేశ భూషాభిః సమాచ్చన్నం సమన్తతః || ౨౯ ||

ఇన్ద్రాణీ కే కేశోకే భూషణ, తథా దివ్య, మనకో హరనే వాలే శ్యామ,
లాల, శ్వేత ఔర పీలే పుష్పొనే సర్వత్ర ఆచ్ఛాదిత హై || ౨౯ ||

కస్తుర్యాద్వైర్విచిత్రైశ్చ, మృగభేదైరనద్భుతైః ।

సర్వదాఽద్ర్యుషితం దివ్యైః స్వచ్ఛన్ద మకుతోభయమ్ ॥ 30 ॥

కస్తురీమృగ, వరడ ఆది నానా ప్రకార కే అలౌకిక ఔర అతి అద్భుత జంగలీ
పశు, స్వతన్త్ర ఔర భయ రహిత హోకర వహాం సఖీ సమయ నివాస కరతే
హైం ॥ 30 ॥

అహో తత్రత్య సుషమాం, కోవా వర్ణయితుం ప్రభుః ।

ఇన్ద్రోఽప్యక్షిసహస్రేణ, యాం విలోక్య న తృప్యతి ॥ 30 ॥

అహో ! వహాంకీ ప్రాకృతిక శోభాకా వర్ణన కరనే మేం కౌన సమర్థ హై
? జనకో అపనే సహస్ర నేత్రోం నే దేఖకర ఇంద్ర భీ తృప్త నహిం హోతా ॥ 30 ॥

నైతత్ కేవల మక్షాణాం, సదైవాహ్లాదకం మునే ! ।

సర్వపుణ్యమహాతీర్థమూర్ధరూఢిషేతి విద్ధి తత్ ॥ 31 ॥

హే మునే ! యహ స్థాన కేవల సదా ఇన్ద్రియోం కో సుఖ ప్రదాన కరనే వాలా హీ
సహిం, కిన్తు ఉనే సర్వ మహాన్ పుణ్య తీర్థోం కా శిరో భూషణ జానో ! ॥ 31 ॥

సకృదేవాత్ర గమనార్ధరూనాత్ సర్వ కిల్బిషమ్ ।

సమూలం విలయం యాతి, వాఙ్చితార్థమవాప్నుయాత్ ॥ 32 ॥

ఏకవార భీ ఇస స్థాన పర జాకర దర్శన కరనేసే సబ పాప సమూల వినష్ట
హో జాతే హైం ఔర శీఘ్ర హీ అభీష్ట అర్థకీ ప్రాప్తి హోతీ హై ॥ 32 ॥

యది తత్రత్యగణామ్భోభిన్దుమేకమపి స్పృశేత్ ।

యత్రకుత్రాఽపి నివసన్ , పుమాన్ యాతి సురాలయమ్ ॥ 33 ॥

యది వహాం కే గంగాజల కా ఏక బిన్దు భీ స్పర్శ కరే తో జహాం తహాం కహీం
భీ నివాస కరనే వాలా మనుష్య భీ దేవలోకకో ప్రాప్త హోతా హై ॥ 33 ॥

హరిణాపి హరేణాపి, మయా మఘవతాపి చ ।

అసకృత్ సేవితం తీర్థం, శ్రద్ధేయం శ్రద్ధయా మునే ! ॥ 34 ॥

హే మునే ! స్వయం విష్ణునే, శివజీనే, ఇన్ద్రనే ఔర మైనే భీ శ్రద్ధా
కరనే యోగ్య ఇస తీర్థకా శ్రద్ధాపూర్వక అనేక బార సేవన కియా హై ॥ 34 ॥

అహో ! మునివరాస్తత్ర, గత్వా బ్రహ్మవిచిన్తనే ।

మజ్జంతి దివ్యసుషమా సమాకృష్టధియో బలాత్ ॥ 35 ॥

అహో ! ఉత్తమ మననశీల పురుష వహం జాకర, ప్రకృతికీ ఉస దివ్య అనుపమ శోభాసే హలాత్ అత్యంత ప్రకృష్టచిత్త హోకర బ్రహ్మచిన్తన మేం నిమగ్న హో జాతే హైం || 3౬ ||

హేతుజ్ఞానం ఫలజ్ఞానాత్, పరీక్షకమతం ఖలు |
తథా చ ప్రాకృతాభిఖ్యాదర్శనాద్బ్రహ్మసంస్మృతిః || 3౭||

కార్య కే జ్ఞాననే ఉసకే కారణకీ స్మృతి హోతీ హై; యహ దార్శనికోం కా మత హై | ఇనీ ప్రకార ప్రాకృతిక కాన్తి కే దర్శన సే ఉసకే కారణ బ్రహ్మకీ స్మృతి హోతీ హై || 3౭ ||

తన్నిర్మాతుః స్మృతిర్యద్యన్మహార్హగృహదర్శనే |
అకృతం వస్తువిస్తారం, దృష్ట్యా వై దివ్యమద్భుతమ్ || 3౮||

మహాన సుందర మహాలకే దర్శననే జ్ఞానే ఉసకే బనానే వాలే కీ స్మృతి హోతీ హై, జో మనుష్య ద్వారా నహిం బనాయే గయే ఐసే అలౌకిక ఏవం అద్భుత పదార్థోం కీ మహిమా దేఖ కర || 3౮ ||

తత్కర్తరీశ్వరస్యాపి, తద్వదుత్పద్యతే స్మృతిః |
తతః కిమద్భుతం తత్ర, మజ్జంతీశీతి సజ్జనాః || 3౯||

వైసేహీ ఉసకే కర్తా ఈశ్వరకీ స్మృతి ఉత్పన్న హోతీ హై | ఇస లియే వహం యది మననశీల మనుష్య బ్రహ్మమేం నిమగ్న హో జాతే హైం, తో ఇసమేం క్యా ఆశ్చర్య హై ? || 3౯ ||

సౌందర్య బ్రహ్మణో రూపం ప్రకృత్యామనువర్తతే |
ప్రకృతేర్నాస్తి సౌందర్యం స్వస్వరూపాత్మకో గుణః || ౪౦||

సౌందర్య బ్రహ్మకా హీ స్వరూప హై | బ్రహ్మకా సౌందర్య ప్రకృతి మేం అనుగత హోతా హై | సౌందర్య ప్రకృతి కే అపనా స్వరూప భూత గుణ నహిం హై || ౪౦ ||

సత్యానాంశ్చ మహాసత్యం చేతనానాంశ్చ చేతనమ్ |
బ్రహ్మ విద్ధి జగద్బిజం సుందరాణాంశ్చ సుందరమ్ || ౪౧||

సబ సతోం కా మహాసత్య, చేతనోం కా భీ చేతన, ఏవం సుందరోం కా భీ సుందర, ఇస జగత కా బీజ భూత బ్రహ్మ హీ హై, యహ జానో || ౪౧ ||

ఆనందయతి తత్తాదృగ్ బ్రహ్మైవ పరమాతతమ్ |

ప్రకృతిద్వారతః సర్వాన్ యథాస్వంహి జనుష్మతః ॥ ౪౨ ॥

సబకే అధిష్ఠాన, వ్యాపక, తాదృశ బ్రహ్మ హీ ప్రకృతి కే ద్వారా సబ
ప్రాణీయోం కో యథాయోగ్య ఆనందకా ప్రదాన కరతే హైం ॥ ౪౨ ॥

ఏవం బ్రహ్మణ ఏవైషా న స్వస్యాః ప్రకృతేర్ద్వ్యుతిః ।

ఇతి సాక్షాత్ప్రపశ్యన్తి బ్రహ్మతత్త్వ విశారదాః ॥ ౪౩ ॥

ఇస ప్రకార పరబ్రహ్మ కీ హీ యహ శోభా హై । ప్రకృతి కీ అపనీ శోభా నహీం
హై । బ్రహ్మతత్త్వకో జాననే వాలే ఇసకా సాక్షాత్ అనుభవ కరతే హైం ॥ ౪౩ ॥

తాదృశాస్తాదృశే స్థానే బ్రహ్మసౌందర్య దీపితే ।

బ్రహ్మ సమ్మత్తిమాయాన్తి భావావిష్టధియోబలాత్ ॥ ౪౪ ॥

బ్రహ్మ సౌందర్య సే శోభిత ఐనే స్థానోం మేం బ్రహ్మవిత్ లోగ భావావిష్ట
హోకర జబరన బ్రహ్మ సమాధికో ప్రాప్త హో జాతే హైం ॥ ౪౪ ॥

అహో ! పుణ్య మహో ! పుణ్యం, గోముఖీ దర్శనం మునే ! ।

పుణ్యాత్మా ధన్యధన్యో యః స ఏవ లభతే హి తత్ ॥ ౪౫ ॥

హే మునే ! గోముఖకా దర్శన అతి అద్భుత ఔర అత్యంత పుణ్యదాయక హై,
జో పవిత్రాత్మా అత్యంత హీ ధన్య హై, వే హీ ఉనకో ప్రాప్త కరతే హైం ॥ ౪౫ ॥

గోముఖీదర్శనం తత్ర, స్నానం చ బహుశోభనమ్ ।

ఫలం దదాతి భక్తేభ్యో, దృష్టం చాదృష్టమేవ చ ॥ ౪౬ ॥

గోముఖకా దర్శన ఔర వహాంకా స్నాన భక్తోంకో ఐహిక ఏవం పారలౌకిక
సర్వ ప్రకారకా అత్యంత శ్రేష్ఠ ఫల దేతా హై ॥ ౪౬ ॥

బహునా కిమిహోక్తేన, గుహ్యోద్గుహ్యతరం శృణు ! ।

గోముఖీసదృశం తీర్థం, భువి నాన్యత్ర విద్యతే ॥ ౪౭ ॥

ఇస విషయ మేం బహుత కహనే సే క్యా ? గోప్యసే భీ అత్యంత గోప్య సునో
! గోముఖకే సదృశ తీర్థ భూలోకమేం అన్యత్ర నహీం హై ॥ ౪౭ ॥

యాని ప్రోక్తాని వై స్థానాన్యత్ర తుభ్యం మునీశ్వర ! ।

శ్రద్ధయా తాని సర్వాణి, సేవితవ్యాని మానవైః ॥ ౪౮ ॥

హే మునీశ్రేష్ఠ ! జితనే స్థాన తుష్టారే ప్రతి వర్ణన కియే హైం, వే సభీ
మనుష్యోం ద్వారా శ్రద్ధాపూర్వక సేవన కరనే యోగ్య హైం ॥ ౪౮ ॥

ధన్యాతిధన్య మన్యఞ్చ, స్థానం యద్యదధస్తనమ్ ।

శ్రూయతాం సావధానేన మనసా శ్రద్ధయాఽపి చ ॥ ౪౯॥

ఇనకే సివాయ జో ఔర భీ ధన్యసే భీ అత్యస్త ధన్య నీచేకే స్థాన హైం,

ఉనకో సావధాన మనసే శ్రద్ధాపూర్వక సునో ॥ ౪౯ ॥

గౌరీకుణ్డాచ్చ నీచైః శ్రీభైరవ స్థానముత్తమమ్ ।

భైరవోభైరవాకారస్తత్ర సేవ్యో మహాబలః ॥ ౫౦॥

గౌరీకుణ్డసే నీచే అతి ఉత్తమ శ్రీభైరవజీ కా స్థాన హై । వహాం భయానక

ప్రాకృతివాలే మహాశక్తిశాలీ శ్రీభైరవజీ సేవన కరనే యోగ్య హైం ॥ ౫౦ ॥

తతోధస్తాచ్చ గమ్భీరం, స్థానమత్యంతశోభనమ్ ।

సక్లతా యత్ర కృష్ణాక్షీ జహ్ను గణ్డా చ గణ్డయా ॥ ౫౧॥

ఔర ఉనసే భీ నీచే అత్యస్త సున్దర, గమ్భీర స్థాన హై, జహాం

శ్యామసున్దరీ జహ్ను గంగా శ్రీగంగాజీ కే సాథ మిలీ హై ॥ ౫౧ ॥

జహ్నుగణ్డాతఠేనోర్ధ్వం, గచ్ఛన్తో మునిసత్తమ ! ।

లభంతే బహుత్థిరాని, దివ్యాన్యంహోహరాణి చ ॥ ౫౨॥

హే మునీశ్వర ! జహ్ను గంగాకే కినారే, ఊపర కీ ఓర జానే వాలే మనుష్య,

పాపకో హరనేవాలే అనేకోం దివ్య తీర్థ ప్రాప్త కరతే హైం ॥ ౫౨ ॥

యయాసవోఽనయా సృత్యా, కలధౌతశిలోచ్చయమ్ ।

యాన్తి సాక్షాచ్ఛివావాసం, దర్శనాత్ సంసృతిచ్ఛిదమ్ ॥ ౫3॥

సాక్షాత్ శివజీకే నివాసస్థాన ఔర దర్శన సే హీ సమ్పూర్ణ సంసారబంధకో

నష్ట కరనేవాలే రజతగిరి కైలాశ కో జానే వాలే లోగ ఇన మార్గసే జాతే హైం ।

(ఇన కైలాశమాగకో “నీలజ్ పాస” కహతే హైం) ॥ ౫3 ॥

తస్యాభ్యర్ణత ఏవ శ్రీజహ్నోరాశ్రమభూర్మునే ।

యత్ర స్థిత్యా తు రాజర్షిశ్చవార పరమం తపః ॥ ౫౪॥

హే మునే ! ఉన సంగమస్థాన కే సమీప హీ శ్రీజహ్ను మహర్షికా ఆశ్రమస్థాన

హై । జహాం నివాస కరకే రాజర్షి శ్రీ జహ్నుజీనే అత్యస్త కఠిన తపస్యా

కీ థీ । (ఇన స్థానకో “జాంగలా” కహతే హైం) ॥ ౫౪ ॥

తస్యాభ్యర్ణ భువి శ్రీమత్ కుఙ్కుమాఖ్యా సరిద్వరా ।

శృణు భద్రతటే యస్యా, వీరభద్రో విరాజతే || ౫౫ ||

సునో, ఉనకే నీచే ధోడః దూర పర కుంకుమ నామ కీ మనోహర జల ధారా
హై, జినకే రమణీక తటపర శ్రీ వీరభద్ర విరాజమాన హైం ! (ఇస ధారాకో
“గుంగుమ నాలా” కహతే హైం) || ౫౫ ||

తత్పార్వే చ మహాత్ స్థానం, యత్ర దేవీ విరాజతే ।

చణ్డేశ్వరీ మహాకాలీ, చణ్డముణ్డవిమర్దినీ || ౫౬ ||

ఔర ఉనకీ బగల మేం ఏక మహాన్ స్థాన హై, జహం చణ్డ, ముణ్డ, దైత్యోంకా
విनाశ కరనే వాలీ మహాకాలీ చణ్డేశ్వరీ దేవీ విరాజతి హై || ౫౬ ||

తత్రైవ చ మహారమ్యా, ధారా పుణ్యప్రదా మునే !

దేవ గణ్ధా సమాఖ్యాతా, దైవతైరుపసేవితా || ౫౭ ||

హే మునే ! ఉనీ జగహ సురమ్య పుణ్యదాయినీ ఔర దేవతాఁ డ్వారా సేవిత దేవగంగా
నామకీ విఖ్యాత జలధారా హై । (ఇసే భీ దేశభాషామేం “దేవఘాట”
కహతే హైం) || ౫౭ ||

తతోఽపి పృష్ఠతః స్థానం, మార్కణ్డేయస్య నారద ।

విశాలపులినోపాస్తే, దర్శనీయం సమంతతః || ౫౮ ||

హే నారద ! ఇస ధారాకే పీచే గంగాజికీ విశాల రేతీకే సమీప సబ ఓరసే
అత్యస్త సుందర, దర్శనీయ మార్కణ్డేయ మునికా మనోహర స్థాన హై । (
యహ “మార్కణ్డేయ” నామ సే ప్రసిద్ధ హై) || ౫౮ ||

మతఙ్గోఽపి మునిశ్రేష్ఠస్తత్రైవ బహువత్సరాన్ ।

తపస్తేపేఽనిలాహారః, సిద్ధిం చేయాయ నిస్తులామ్ || ౫౯ ||

ఇసకే పాస హీ ముని శ్రేష్ఠ మతంగ ఋషినే కేవల వాయుభక్షణ కరకే
అనేకోం వర్ష తక తపస్యా కీ థీ ఔర అతుల సిద్ధికా భీ లాభ కియా థా ।
(ఇస స్థానకో “మఖవా” కహతే హైం) || ౫౯ ||

గణ్ధోత్తరం గస్తుకామా, ధర్మజాగ్ర్యాశ్చ తద్భువి ।

బహుతమీర్వసన్తోఽమ్బాం, పూజయామాసురాస్తికాః || ౬౦ ||

గంగోత్తరీ జానేవాలే యుధిష్ఠిర ఆది పాండవోనే ఉస స్థానపర అనేక
రాత్రి నివాస కరతే హుప ఆస్తికతా ఔర ప్రేమపూర్వక శ్రీ గంగాజికా అర్చన
కియా థా || ౬౦ ||

వాయుపుత్ర సమాసీతా, వాయువేగా మహానదీ ।

పునాత్యేతస్మనిపదం వహస్తీ మధ్యతో దిశి ॥ ౬౦ ॥

వాయుపుత్ర భీమసేనకీ లాకా హుకా వాయుకే తుల్య వేగవాలీ జలకీ మహాన ధారా
మధ్యభాగమేం బహాతీ హుకా ఇన ముని స్థానకో పవిత్ర కరతీ హై । (ఇనకో
“భోమధారా కహతే హైం”) ॥ ౬౦ ॥

పాణ్ణవాశ్వఖురాణాఞ్చ, చిహ్నమశ్మతలేఽఙ్గీతమ్ ।

పుణ్యపుం మాత్ర సులభం, ప్రపశ్యాత్ర మహాద్భుతమ్ ॥ ౬౧ ॥

యహం పుణ్యాత్మా పురుషోం కో హీ ప్రాప్త హోనే వాలే, అశ్వస్త ఆశ్వర్య దాయక,
పాషాణ పర అంకిత హువి పాండవోంకే ఘోడోంకే కే ఖుర చిన్వోం కా దర్శన
కరో ॥ ౬౧ ॥

సర్వసంప్రక్కరం హ్యేతత్, సద్మ సత్యాధిరోహణీ ।

అమ్బాయాః ప్రియవేత్తైతత్, ప్రియం దివిషదామపి ॥ ౬౨ ॥

యహ స్థాన సబ సంపత్తి కో దేనేవాలీ ఔర బ్రహ్మలోక కీ సీఢీ హై । యహ
శ్రీగణ్ణమాతా జీ కా ప్రియ నివాస స్థాన హై ఔర సదైవ దేవతాఙ్కీ భీ
అతి ప్రియ హై ॥ ౬౨ ॥

మతానామపి సర్వేషాం, పృథివీపృష్ఠవర్తినామ్ ।

గణ్ణా నికేతనం హ్యేతస్మఖ్యో మత ఇతీష్యతే ॥ ౬౩ ॥

పృథీవీపర వర్తమాన సబ మతోం మేం గంగాజీకా యహ నివాస స్థాన ముఖ్య
మత మానా జాతా హై । (ఇసలియే యహ “ముఖీ మత” నామసే భీ ప్రసిద్ధ
హై) ॥ ౬౩ ॥

భగీరథ తపః స్థానే, యాద్భుక స్యాత్కర్మణః ఫలమ్ ।

తాద్భుగేవ ఫలం విద్ధి, మార్కణ్డేయ తపః స్థలే ॥ ౬౪ ॥

భగీరథకే తపస్థాన గంగోత్తరీమేం జితనా దానాది పుణ్యకర్మకా ఫల హోతా
హై, ఉతనా హీ ఫల ఇన మార్కణ్డేయకే తపస్థానమేం భీ జానో ॥ ౬౪ ॥

స్నాన తర్పణ దానాది సత్కీయాః శాస్త్రవోదితాః ।

సువతేఽత్రాపి కర్మణాం, ఫలం మహాదభీషితమ్ ॥ ౬౫ ॥

యహం భీ శాస్త్ర విహిత స్నాన, తర్పణ దాన ఆది సబ శుభ క్రియాయేం,
ఉన్వేం కరనేవాలేకో మహాన్ అభీష్ట ఫలప్రదాన కరతీ హై ॥ ౬౫ ॥

శిలా తత్ర మహాపుణ్యా, విశాలా మునిసేవితా ।

దర్శనేన విశీర్యంతే, ప్రాక్కృతాః కర్మ కోటయః ॥ ౬౭ ॥

వహాం మహాన పుణ్య ప్రద, మార్కణ్డేయ మునిసే సేవన కీ హుళు, విశాల శిలా
హై, జినకే దర్శననే పూర్వ కియే హువ అసంఖ్యోం పాపకర్మ నష్ట హో జాతే
హైం ॥ ౬౭ ॥

అన్నవాసోవితరణమస్మిన్ స్థానే విశిష్యతే ।

తన్మహాశ్మని విప్రాద్వాస్తరృణీయా యథావిధిః ॥ ౬౮ ॥

ఇన స్థానపర అన్న, వస్త్ర ఆదికా దాన అతిశ్రేష్ఠ హై । తథా ఉన పవిత్ర
శిలాపర బైతాకర బ్రాహ్మణాదిః కో విధి పూర్వక భోజన ఆది సే తృప్త
కరనా ఉచిత హై ॥ ౬౮ ॥

మార్కణ్డేయపురే గణ్ధామాతురాధ్యసంనిధౌ ।

రాత్రివాసీ వసేద్గత్వా, వసత్యాం కృత్తివాససః ॥ ౬౯ ॥

మార్కణ్డేయపురీ మేం శ్రీ మాతేశ్వరీ గంగాజీకీ పూజ్య సన్నిధిమేం ఏక రాత్రి
భీ రహసేవాలా, మరనే కే పశ్చాత్ అవశ్య హి శివలోకమేం వాస కరతా ।
హై ॥ ౬౯ ॥

మహర్షయో మస్కరీన్ద్రాస్తథా మాతృపదాబ్జయోః ।

అనురక్తా విరక్తాశ్చ, వసన్త్యత్ర విశేషతః ॥ ౭౦ ॥

మహర్షి ఔర శ్రేష్ఠ సంన్యాసీ జన, శ్రీగంగాజీకే చరణకమలోం కే
అనురాగీ తథా అత్యస్త తీక్ష్ణ వైరాగ్యవాన్ భీ యహాం విశేష కర నివాస
కరతే హైం ॥ ౭౦ ॥

దక్షయాగే సతీదాహః, సమృన్నస్తదనంతరమ్ ।

పుత్రీరూపేణ సా దేవీ, హిమాద్రే దైవతాత్మనః ॥ ౭౧ ॥

దక్షజీ కే యజ్ఞ మేం సతీజీ భస్మ హో గళు ధీమ్ । ఉనకే పశ్చాత్ దేవతాత్మా
హిమాలయకీ పుత్రీ రూపసే, ॥ ౭౧ ॥ సజ్ఞాతా యత్ర రుద్రాణీ, సర్వామ్బా

సర్వనాయికా । నాతిదూరే చ తత్థానం, వత్స ! దివ్యమనుత్తమమ్ ॥ ౭౨ ॥

సారే జగత్కీ మాతా ఔర సబకీ అధీశ్వరీ సాక్షాత్ శివ-పత్నీ వహ దేవీ
జహాం ఉత్పన్న హుళు ధీః హే పుత్ర ! వహ దివ్య ఔర అతి ఉత్తమ స్థాన ఇన
మతంగస్థానకే పాస హి స్థిత హై । (ఇనే దేశమాషామేం “కచ్ఛోరా”

కహతే హైం) || 22 ||

హరిప్రయాగ ఇత్యేతత్, తీర్థం పశ్య సమీపతః |

స్నాత్వా తస్మిన్కువృత్తేఽపి, హరిలోకమవాప్స్యతి || 23 ||

ఉనకే సమీప హి “హరి ప్రయాగ” నామక తీర్థకో దేఖో ! జనమేం స్నాన కరకే
అత్యన్త దురాచారీ భీ విష్ణులోకకో ప్రాప్త హోతే హైం | యహ “హరసల”
నామనే ప్రసిద్ధ హైం) || 23 ||

గుప్తప్రయాగ ఇత్యన్యద్, గుప్తమేతన్మహీతలే |

అథ ఊర్ధ్వఞ్చ సప్తానాం, గుప్తాఘోషునిబర్హణమ్ || 24 ||

ఉసీకే పాస “గుప్తప్రయాగ” నామక ఏక ఔర తీర్థ భీ హైం | పహలే కీ సాత
పీఠ్ఠీయోంకే పితరోంకే తథా ఆగామీ సాత పీఠ్ఠీయోం మేం హోనేవాలోంకే
గుప్త పాప సమూహకో నష్ట కరనే వాలా యహ తీర్థ, పృథ్వీ పర అత్యన్త
గుప్త హైం | (ఇనే భాషామేం “కుతిబాట” కహతే హైం) || 24 ||

శ్యామగణ్డముద్బుసజ్గోఽపి, దృశ్యతాం తస్య పార్శ్వతః |

దేదీప్యతేఽఙ్గ ! యో దివ్య విశాలపులినశ్రియా || 25 ||

హే పుత్ర ! ఉనకీ బగల మేం భాగీరథీకే సాథ శ్యామగంగాకే జలకా సంగమ
భీ దేఖో ! జో అశౌకక ఔర సున్దర విశాల రేతీ కే మైదానకీ శోభానే
దేదీప్యమాన హైం | (ఇనే “శ్యామఘాట” కహతే హైం) || 25 ||

దర్శనాత్ స్పర్శనాత్ స్నానాత్సమ్పదబ్బిహ్మోత్తరోత్తరమ్ |

శ్రద్ధయా సేవనీయం వై, సర్వమేతద్యథావిధి || 26 ||

దర్శననే, స్పర్శన ఔర స్నాననే యహ ఉత్తరోత్తర ఐశ్వర్య బధ్ధానే
వాలా హైం | ఇన ప్రకార ఊపర కహే హుప యే సబ తీర్థ శ్రద్ధానే విధిపూర్వక
సేవన కరనే యోగ్య హైం || 26 ||

వామభాగే చ గణ్డాయా, వరీవర్తి మహాత్పదమ్ |

విశ్వనాథపురీ సాక్షాద్విశ్వేశో యత్ర రాజతే || 27 ||

గంగాజీకే బా,యే కినారే మహాన్ సున్దర స్థాన విశ్వనాథపురీ విద్యమాన హై;
జహం సాక్షాత్ విశ్వేశ్వర విరాజతే హైం (యహ “ధరాలీ” నామనే
ప్రసిద్ధ హైం) || 27 ||

అస్మి యత్ర మహాభాగా, ధారా చోత్తరవాహినీ |

శ్రీకణ్డ నిఃస్పృతా హత్యాహారిణీతి సువిశ్రుతా ॥ ౭౮ ॥

జహాం శ్రీ కంఠ పర్వతనే నికలీ హుళుః, ఉత్తరవాహినీ మహాన మాహాత్మ్య
శాలినీ “హత్యాహారిణీ” నామనే ప్రసిద్ధ జలధారా హై ॥ ౭౮ ॥

ఉషిత్యా తు నిశామేకామత్ర యః శ్రద్ధయాన్వితః ।

త్రివేణ్యాం స్నాతి వై తస్య, దహయతే పాతకం మహత్ ॥ ౭౯ ॥

జో యహంపర శ్రద్ధాయుక్త హోకర ఏక రాత్రి భీ నివాస కరకే, భాగీరథీ,
దేవ గంగా ఔర హత్యాహారిణీ ఇన తీనో కే విచిత్ర సంగమస్థాన త్రివేణీమేం
స్నాన కరతే హైం, ఉనకే మహాపాతక భీ నష్ట హో జాతే హైం ॥ ౭౯ ॥

క్షీర గణ్డా సమాయోగో, గణ్డయా యత్ర తత్పురే ।

తత్రాప్యత్సత్తమే తీర్థే, స్నాతవ్యం భూతిమిచ్ఛతా ॥ ౮౦ ॥

ఉనీ పురీ మేం జహాం గంగాజీకే సాథ క్షీరగంగా (యానీ దూధ గంగా) కా
సంగమ హై, ఇన ఉత్తమ తీర్థమేం భీ ఐశ్వర్యకీ ఇచ్ఛా వాలే పురుషకో
స్నాన కరనా చాహియే ॥ ౮౦ ॥

జయన్త్యన్యాశ్చ గణ్డాయాః కూలయోరుభయోరపి ।

పుణ్యదాః పుణ్యచరితాః, సరితోఽనేక సజ్జ్యయా ॥ ౮౧ ॥

గంగాజీకే దోనోం కినారోంపర ఔర భీ అనేకోం పుణ్యదాయినీ ఔర పుణ్య చరిత్ర
వాలీ జలధారావం విరాజమాన హై ॥ ౮౧ ॥

తస్యోపరి మహాశ్శృంగం, శ్రీకణ్డం పశ్య వై మునే ।

సాక్షాచ్ఛృంగణసదనం, వైకుణ్ఠాదినిషేవితమ్ ॥ ౮౨ ॥

హే మునే !, ఉనకే ఊపర శ్రీ కంఠ నామక మహాన్ సున్దర పర్వతకే శిఖరకో
దేఖో ! వహ సాక్షాత్ శివజీకో నివాసస్థాన ఔర విష్ణు ఆది దేవతాఓం ద్వారా
సేవిత హైం ॥ ౮౨ ॥

సర్వ మేతన్మహాత్మానం, పుణ్యాత్ పుణ్యతరం భువి ।

మునీనాం రమ్య నిలయః, సాక్షాగణ్డావిహారభూః ॥ ౮౩ ॥

యహం కహే హుప సబ స్థాన భీ భూమండలమేం అత్యన్త శ్రేష్ఠ ఔర పవిత్రనే
భీ పవిత్రతర హైం । మునియోంకే రమణీక నివాస స్థాన హైం, ఔర సాక్షాత్
గంగాజీకీ విహార భూమి హై ॥ ౮౩ ॥

గణ్డోత్తర్యాశ్చ గణ్డాయా, మాహాత్మ్యం నిస్తులం పరమ్ |

వర్ణనం తస్య సమూర్ణం కర్తుం కః ప్రభవేన్నునే ! || ౧౪ ||

హే మునే ! గంగోత్తరీ ఔర గంగాజికా మాహాత్మ్య అతి శ్రేష్ఠ, అతుల ఔర అపార హై | ఉనకో పురా ౨ కథన కరనే మేం కౌన సమర్థ హో సకతా హై || ౧౪ ||

లభ్యా తు మానుషం దేహం, న కుర్యాత్సామ్యుపాయకమ్ |

యోఽత్ర హస్త స వైధేయః కాకవద్ వ్యర్థ జీవనః || ౧౫ ||

ఇసలోకమేం మానవశరీర మిలకర భీ జో పరలోక సంబంధీ పుణ్య కర్మ ఆది

నహీం కరతా, వహ మూర్ఖ కాకే తుల్య నిరర్థక జీవన వితాతా హై || ౧౫ ||

దేహాదస్మి పరో హ్యాత్మా దేహాన్తే తస్య కా గతిః |

ఇతి చింతయితుం జన్తుః కః ప్రభుర్మనుజేతరః || ౧౬ ||

దేహ సే భిన్న ఆత్మా హై, దేహ కే అన్త మేం ఉన కీ క్యా గతి హోగీ ? ఇస ప్రకార

విచార కరనే మేం మనుష్య సే అన్య కౌన ప్రాణీ సమర్థ హోతా హై || ౧౬ ||

ఆహార పశు కర్మాది భోగేష్వధిక మోదనమ్ |

పుం బుద్ధేరర్థమానఞ్చ న పుమాన్ స మహాన్ పశుః || ౧౭ ||

ఆహార, మైథున ఆది భోగోం మేం అధిక అధిక ఆనంద కరనా హీ మనుష్య బుద్ధి

కా పరమ అభీష్ట హో తో, ఫిర వహ మనుష్య నహీం, మహాన పశు హై || ౧౭ ||

కిం మే శ్రేయః కిమశ్రేయో విచార్యేదం నృదేహినా |

శ్రేయోమార్గేషు నితరాం చరితవ్యం సుమేధసా || ౧౮ ||

మేరా క్యా శ్రేయ హై, క్యా అశ్రేయ హై, ఇస కా విచార కరకే బుద్ధిమాన

పురుష సదా శ్రేయో మార్గోం మేం హీ ప్రవృత్తి కరేం || ౧౮ ||

బ్రహ్మనిష్ఠైవ సర్వేషాం శ్రేయసాం శ్రేయ ఉత్తమమ్ |

విషయాసంకసంత్యాగాత్ ప్రాప్యతేఽబాకటాక్షతః || ౧౯ ||

బ్రహ్మమేం నిష్ఠా హీ సబ శ్రేయోం మేం మహాన శ్రేయ హై | విషయాసక్తి కే

పరిత్యాగ సే, తథా జగన్మాతా శ్రీగంగాజికే అనుగ్రహ సే యహ బ్రహ్మస్థితి

ప్రాప్త హోతీ హై || ౧౯ ||

దేశకాలాది పరిధిరహంత్యమితి భేద ధీః |

భోక్తా భోగ్యమితి ద్వైతం యత్ర న బ్రహ్మ తత్పరమ్ || ౨౦ ||

దేశ కాల ఆదికే పరిచ్ఛేద, “మైం, తుమ” ఇన ప్రకార కీ భేద
బుద్ధి, ఏవం భోక్తా, భోగ్య ఇన ప్రకార కే ద్వైత భీ జహం నహిం రహతే,
వహ పరబ్రహ్మ హై || ౯౦ ||

సూర్యచన్ద్రౌ చ నక్షత్రాణ్యహోరాత్రాది యత్ర నో |
న చ శూన్యం న చాశూన్యమదుభతం బ్రహ్మ తత్పరమ్ || ౯౧ ||

సూర్య, చన్ద్ర బౌర నక్షత్ర, తథా దిన రాత ఆది భీ జహం నహిం హైం,
జో శూన్య భీ నహిం, అశూన్య భీ నహిం వహ ఆశ్చర్య వస్తు పరబ్రహ్మ హై || ౯౧ ||

న యోషా న పుమాన్ షణ్డో న చ మూర్తమమూర్తకమ్ |
న చ తాదృజ్ న చైతాదృక్ తాదృశం బ్రహ్మ తత్పరమ్ || ౯౨ ||

జో స్త్రీ నహిం, పురుష నహిం, నపుంసక భీ నహిం, సాకార నహిం, నిరాకార
భీ నహిం, జో పరోక్ష నహిం, అపరోక్ష భీ నహిం, జో ఉప ప్రకార కా హై,
వహ పరబ్రహ్మ హై || ౯౨ ||

బ్రహ్మ సత్యమసత్సర్వం నేతోఽన్యత్స్వప్నసన్నిభమ్ |
దేశకాలాదికలనా కలితం యదిదం జగత్ || ౯౩ ||

బ్రహ్మమాత్ర సత్య హై, అన్య సారా అసత్య హై, దేశ, కాల ఆదియోం కీ కల్పనా
ద్వారా కల్పిత, తథా స్వప్న కే సదృశ, యహ పరిదృశ్యమాన జగత్ ఇన
బ్రహ్మ నే భిన్న సత్తా వాలా నహిం హై || ౯౩ ||

బ్రహ్మైవ సకలం సాక్షాదితి నిష్ఠాఽపరోక్షతః |
పుమర్థః పరమో జ్ఞేయః పరమానన్దవర్షిణీ || ౯౪ ||

“స్వ స్వరూప బ్రహ్మ హీ యహ సంపూర్ణ జగత్,” ఇన ప్రకార కీ
పరమానన్ద కో వర్షనే వాలీ అపరోక్ష నిష్ఠా కో హీ పరమ పురుషార్థ
జాననా చాహియే || ౯౪ ||

వివేక విధురాణాం తు క్షుద్రానన్ద విధాయకాః |
పుమర్థపదమాయాన్తి కామినీ కాఞ్చనాదయః || ౯౫ ||

క్షణిక ఆనన్ద కో దేనే వాలే కామినీ కాఞ్చన ఆది హీ వివేక రహితోం కే లియే
తో పరమ పురుషార్థ భావ కో ప్రాప్త హో జాతే హైం || ౯౫ ||

పూర్వప్రజ్ఞావశాదేవ సస్పృహో వాఽస్తు నిః స్పృహః |
శ్రద్ధయాఽఽరాధయన్ దేవీముత్తమాం గతి మృచ్ఛతి || ౯౬ ||

పూర్వ సంస్కార సే ఇన ప్రకార సకామ హో యా నిష్కామ, శ్రద్ధాపూర్వక దేవీ
కీ ఆరాధనా కరనే వాలా శ్రేష్ఠ గతి కో ప్రాప్త హో జాతా హై || ౯౬ ||

ఏకమేవ పరం తత్త్వం బ్రహ్మ చేశ్వర పూరుషా ।

శివో విష్ణుశ్చ గణ్డో వైత్యాఖ్యాభేదైః ప్రకీర్త్యతే || ౯౭ ||

ఏక పరమ అద్వితీయ తత్త్వ కో హీ బ్రహ్మ, ఈశ్వర, పురుష, శివ, విష్ణు,
గంగా ఇత్యాది అనేక నామోం సే ఋషి లోగ వ్యపదేశ కరతే హైం || ౯౮ ||

అసారే ఖలు సంసారే సారం సత్యజ్ఞా కిజ్ఞాన ।

అన్యత్ కిమస్తి సమ్యుర్థ్యం ప్రార్థ్యతేఽథాపి మోహతః || ౯౯ ||

అహో ! నిఃసార ఇన సంసార మేం ఈశ్వర కే సివాయ ప్రార్థనా కరనే యోగ్య,
సార ఔర సత్య వస్తు అన్య క్యా హై ? తథాపి అవివేక సే లోగ ప్రార్థనా కరతే
హైం || ౯౯ ||

భక్తిం కుర్వన్తు మనుజాః కథజ్ఞాత్ పరమేశ్వరే ।

అర్థకామాశ్చ నేవన్తాం తద్దత్తారైస్తమేవ హి || ౧౦౦ ||

మనుష్య క్లేశ కరకే భీ పరమేశ్వర మేం భక్తి బధ్ంవేమ్ । అర్థ కామీ
లోగ భీ పరమాత్మా కీ కృపా సే ప్రాప్త హుప ధన సే ఉస పరమాత్మా కీ హీ సేవా
కరే || ౧౦౦ ||

ఈశ్వరః కల్పతరువత్ కామితార్థ ప్రదాయకః ।

సర్వ శక్తం తముత్సృజ్య కం యాతి శరణం నరః || ౧౦౧ ||

ఈశ్వర కల్పవృక్ష కే సమాన అభీష్ట విషయోం కో ప్రదాన కరనే వాలా హై ।
సర్వ శక్తిమాన ఉనకో ఛోడ్య్కర మనుష్య కిస కీ శరణ మేం జాతా హై || ౧౦౧ ||

అహం పితాఽస్య జగతో మత్పితా పరమేశ్వరః ।

ఫలదాతా చ సర్వజ్ఞః సర్వేషాం సర్వ బుద్ధిగః || ౧౦౨ ||

మైం ఇన జగత కా స్రష్టా హుం; హమారా భీ స్రష్టా పరమేశ్వర హై । సర్వ
బుద్ధియోం మేం స్థితి కరనే వాలే అస్తర్యామీ సర్వజ్ఞ వే హీ సబ ప్రాణీయోం కో
కర్మ ఫల దేతే హైం || ౧౦౨ ||

శక్తిర్న చేత్ పృథక శక్తాద్ గణ్డోవేశ్వరరూపిణీ ।

తామేతు శరణం మర్త్యో మాతరం స్వేష్ట సిద్ధయే || ౧౦౩ ||

యది శక్తి శక్తిమాన సే భిన్న నహిం హై, తో శ్రీ గంగాజీ పరమేశ్వర
రూపిణీ హి హైం । మనుష్య అపనీ ఇష్ట సిద్ధి కే లియే ఉస జగన్మాతా కీ శరణ
మేం జావే ॥ ౧౦౨ ॥

యః పఠేచ్ఛుణుయాద్వాపి, సంవాదమిమమావయోః ।

గణ్డోత్తరపరం పుణ్యం, సోఽపి యాతి పరాం గతిమ్ ॥ ౧౦౩॥

ఔర జో హమ దోనోకే ఇస గంగోత్తరీ విషయక పుణ్యప్రద సంవాద కా పాఠ
అథవా శ్రవణ కరే, వహా భీ పరమ గతి కో ప్రాప్త హోతా హై ॥ ౧౦౩ ॥

భద్రం భవతు తే పుత్ర ! భద్రంశ్చ జగతోఽనిశమ్ ।

ఇత్యుక్త్వా సర్వతో భద్రం, విధియోపరరామ హా ॥ ౧౦౪॥

హే పుత్ర ! తుమ్హారా సర్వదా కల్యాణ హో । ఔర సంపూర్ణ జగత్ కా భీ సర్వదా
కల్యాణ హో ! ఇస ప్రకార సబకా సబ ప్రకార కల్యాణ కహా కర, బ్రహ్మజీ
తూష్టిం భావ, యానీ ఆనందమయ శాంత భావకో ప్రాప్త హువి ॥ ౧౦౪ ॥

గణ్డే ! మాత నమస్తుభ్యం, గణ్డే ! మాతర్నమోనమః ।

పావనీ పతితానాం త్వం పావనానాం చ పావనీ ॥ ౧౦౫॥

హే గంగే ! హే మాతా ! తుమకో నమస్కార హో ! హే గంగే ! హే మాతా ! తుమకో
బారమ్బార నమస్కార హో ! తుమ పతితోంకో పవిత్ర కరనే వాలీ హో ! ఔర
పవిత్రోం కో భీ పవిత్ర కరనే వాలీ హో ॥ ౧౦౫ ॥

ఇతి శ్రీనారదోగణ్డా, గాయన్గాయన్ ముహుర్ముహుః ।

వితరన్చ నమస్కృత్య, నిర్జగామ సభాన్తరాత్ ॥ ౧౦౬॥

ఇస ప్రకార శ్రీ నారద జీ బారమ్బార శ్రీ గంగాజీకా మాహాత్మ్య గాతే హువి,
పితా బ్రహ్మజీకో నమస్కార కర, ఉస మహాసభాకే మధ్యనే చలే గయే ॥ ౧౦౬ ॥

నమస్తుభ్యం మహాభాగే ! భగీరథ రథానుగే ।

నమస్తుభ్యం జగన్నాథే ! గణ్డే ! త్రిపథగామిని ! ॥ ౧౦౭॥

హే మహాభాగే ! హే భగీరథ కే పీఛే చలనే వాలీ ! తురుకుకో నమస్కార హో
! హే జగదీశ్వరీ ! హే గంగే ! హే త్రిపథ గామిని ! అర్ధాత్ తీన మార్గ సే
చలనే వాలీ ! తురుకుకో నమస్కార హో ! ॥ ౧౦౭ ॥

విశ్వేశ్వర ప్రేరణయైవ కృత్వా

విశ్వేశ్వరీక్షేత్రమహత్త్వమేతత్ ।

విశ్వేశ్వరాయైత్ర సమర్పితం తద్

విశ్వేశ్వరప్రీతికృదస్తు నిత్యమ్ ॥ ౧౦౮॥

యహ శ్రీ విశ్వేశ్వరీ గంగాజికే శేత్రకా మాహాత్య సాక్షాత్ శ్రీ
విశ్వనాథజికీ ప్రేరణాసే హీ రచకర, శ్రీ విశ్వనాథజికో హీ సమర్పణ
కియా గయా హై । యహ సర్వదా శ్రీవిశ్వనాథజికీ కో ప్రీతికర హో ॥ ౧౦౮ ॥

ఇతి శ్రీగం్గోత్తరీశేత్రమాహాత్యే శ్రీగోముఖమార్కణ్డేయాది తీర్థవర్ణనం
నామ ద్వితీయః ఖణ్డః సమాప్తః ॥

ఇతి శ్రీగం్గోత్తరీశేత్రమాహాత్యం సమూర్ణమ్ ।

శ్రీగంగోత్తరీక్షేత్రమాహాత్యమ్ గోముఖీయాత్రా గంగాస్తోత్రసంఘాః

శ్రీగోముఖీయాత్రా ప్రస్తావనా

శ్రీ గోముఖీ యాత్రా కీ ప్రథమావృత్తి సన్ ౧౯౩౫ ఈం మేం ప్రకాశిత హుఈ థీ । పరస్తు హిస్తీ అనువాద న హోనే కే కారణ సంస్కృత న జాననే వాలే పాఠకో కే లియే ఇసకీ ఉపయోగితా కుభ కమ హో గఈ థీ । ఇసలియే ఇస బార అనువాద కే సహిత ఇసే ప్రకాశిత కరనేకా ఉత్సాహ కియా । ఔర గంగోత్తర ఏవం గోముఖకే మహాత్వకా ఉల్లేఖ కరనే వాలే కుభ శ్లోక భీ పూజ్య శ్రీ స్వామీజీ సే హీ రచిత శ్రీ గంగాస్తోత్రనే ఉద్భృత కరకే ఇసమేం సంయోజిత కియే హైం ।

ప్రకృత శ్లోకోకా అనువాద దో సాల పహలే చాతుర్మాస్యమేం శ్రీ గోముఖ స్థానమేం పూజ్య స్వామీజీ కే సాధ నివాస కరతే సమయ స్వామీజీ కే చరణోం మేం హీ బైర కర లిఖా థా । ఆతా హై ఇస రూప మేం యహ ఛోటా గ్రన్థ గంగాజీ తథా హిమాలయకే ప్రేమియోంకే లియే మహాన్ ఉపకారక ఏవం హర్షదాయక హోగా ।

శ్రీ స్వామీజీకే సంస్కృత భాషా మేం లిఖిత జీవన చరిత్ర మేం లిఖితే హై కి :

- అష్టాదశే వయసి తేన విభాకరాఖ్యం
- కావ్యోత్తమం వ్యరచి కేరల గీర్మయం యత్ ।
- అస్తావితస్య కవిభిః కవితానురక్తిః
- ప్రావాది హృష్ట మనసా విజయాయ చాశీః ॥

అఠారహ సాలకీ ఆయుమేం హీ కావ్య రచనామేం ప్రవృత్త హోకర విద్యత్ప్రశంసా కే పాత్ర హుప, స్వామీజీకీ విఖ్యాత తూలికాసే నిస్సృత ఇన పద్వోంకే మాధుర్యం తథా గుణ పుష్కలతాకే విషయమేం క్యా కహనా ? సహృదయోంకే హృదయ హీ ఇసమేం ప్రమాణ హై । కిఞ్చ గోముఖకే బారే మేం కుభ లిఖనేకా అధికార భీ ప్రతివర్ష గోముఖ ప్రాస్తమేం జాకర నివాస కరనే వాలే, సాక్షాత్ అనుభవీ శ్రీ స్వామీజీనే బహ్ుర అన్య కిసకో హోగా ?

కహనే కీ ఆవశ్యకతా నహిం కి ఇస హిమాలయ ప్రాస్త మేం శ్రీ స్వామీ జీ కే నివాసనే, తథా శ్రీ గంగోత్తరీ క్షేత్ర మాహాత్యమ్, గోముఖీ యాత్రా, ఏవం

సౌమ్య కాశీశ స్తోత్ర బదరీశ స్తోత్ర ఆది నానా సరస సద్ గ్రన్థోంకీ
 రచనాసే భీ, శ్రీ గంగోత్రి ఏవం గోముఖ జైనే పుణ్య క్షేత్రోం కా తథా
 ఉత్తరా ఖణ్ణకా మహాత్వ విశేష కాఫీ ప్రచరిత హుత హై । ఇసలియే హమ
 సబ ఔర ఉత్తర ఖణ్ణ ఏవం గంగాజీకే భక్త వర్గ భీ శ్రీ స్వామీజీకే
 సదా కృతజ్ఞ ఔర ఋణీ హైం । శ్రీ స్వామీజీకే పూజనీయ చరణ కమలోం
 మేం శ్రద్ధా ఔర భక్తి హోనేకే లియే భీ ఇసనే బధ్కర ఔర క్యా హేతు
 చాహియే ? ।

ఉత్తరకాశీ ౨౫-౧౨-౧౯౪౫

ఇతి సుధీజన విధేయ పంం వృన్దాప్రసాద పణ్ణా శ్రీ గంగోత్తరీ, హిమాలయ

శ్రీగోముఖీయాత్రా ।

వస్తే వన్యపదామ్బుజ ద్వయమముం రాజన్యవీరాగ్రణీం
 యస్యైకాగ్రమహోగ్రదీర్ఘతపసా వైస్తుల్యసీమాజషా ।

క్షేత్ర గోత్రవరేణ్యమూర్ధగమిదం జేజీయతేఽత్రాచ్యుత-

క్షేత్రస్ఫర్ధి సమస్తమస్తకనతం గణ్ణోత్తరఖ్యాతిమత్ ॥ ౧॥

శ్రీ గణ్ణాజీకీ సాక్షాత్ ఉత్పత్తి స్థాన గోముఖీ అథవా గోముఖ శ్రీ గణ్ణోత్రినే
 లగభగ ౧౭-౧౮ (౧౮ మీల వృద్ధోక్తి కే అనుసార లిఖా కరతేం, ఆజకల
 కై సర్వే నక్కే కే అనుసార ౧౧ మీల హైం ।) మీల ఆగే హై, ఇస గోముఖకే
 మార్గకా వర్ణన కరనే కీ ఇచ్చాసే పహలే పూజ్య స్వామీజీ ప్రథమ శ్లోకనే
 రాజా శ్రీభగీరథకో నమస్కార కరతే హైం :-
 వీర పురుషోంమేం జో శ్రేష్ఠ హైం ఔర జినకే దోనోం చరణ కమల వన్దనీయ
 హైం, ఐనే ఉన రాజా భగీరథకో మైం నమస్కార కరతా హూం, జినకీ నిస్తుల
 ఏకాగ్ర మహాన్ ఘోర ఔర చిరకాలీన తపస్యా కే ప్రభావనే హిమాలయకే మస్తక
 దేశ మేం స్థిత యహా క్షేత్ర వైకుణ్ణ సద్భుత సర్వ దేవ మనుష్యోం కే
 మస్తకనే నమస్కృత హోతా హుతా “గంగోత్తర” ఇస నామనే ఖ్యాతిమాన
 హోకర ఇస భూతలమేం సర్వోత్కృష్టతానే విరాజితా హై ॥ ౧ ॥

ధన్యే । ధన్యభగే ! భగీరథశివే ! సౌభాగ్య భాగ్యామ్బుధే ।

కార్తజ్ఞ్యేన, నమస్కరోమి శతశస్త్యత్వాదపజ్కే రుహమ్ ।

త్వత్ప్రప్ఠే నను నిష్ఠుర నరపతిః స్థిత్యా తపస్తప్రవాన్

యన్మూలః ఖలు భూతలేఽమృతధునీ సజ్ఞాచర భాగ్యోదయః ॥ ౨॥

ఇస శ్లోకనే గణ్డోత్తరీ ధామమేం స్థిత శ్రీ భగోరథ శిలాకే

లియే నమస్కార కరతే హైం -

హే ధన్యే ! హే ధన్య ఆకార వాలీ భగీరథ శివే ! హే సౌభాగ్య తథా
భాగ్యకో మహాన్ అమ్బుధే ! కృతజ్ఞభావసే శత సహస్రవార తుష్టారే చరణ
కమలోం కో మైం నమస్కార కరతా హూఁ । తుష్టారే పృష్ఠ దేశ మేం స్థిత
హోకర రాజా భగీరథనే ప్రవణ్ణ తపస్యా కీ థీ, జిస తపస్యాకా మహిమాసే
ఇస మృత్యులోకమేం శ్రీ గంగాజీ కే ఆగమనకా భాగ్యోదయ హుఆ ॥ ౨ ॥

లక్ష్మీఃక్రీడతి యత్ర తత్ సురభిలం పశ్యామి లక్ష్మీవనం

భుజే చిత్రవిచిత్రదృశ్యసుషమాం పశ్యోచ్చిన్రియాహ్లాదికామ్ ।

దుఃఖాస్పృష్టసుఖం సుయోగిసులభం స్వర్గేఽపి యదుర్లభం

తన్మేభాతి చ చిత్తసంయమమహాయాసం వినాప్యజ్ఞాసా ॥ 3 ॥

అబ ఇస శ్లోకనే శ్రీగోముఖ కే మార్గ మేం శ్రీగంగోత్తరీకే నికటస్థ

లక్ష్మీ వనకా వర్ణన కరతే హైం :

జహాఁ సర్వదా సాక్షాత్ శ్రీలక్ష్మీ జీ విహార కరతీ హైం ఉస మనోజ్ఞ
సురభిల లక్ష్మీవనకో మైం ఆగే దేఖ రహా హూఁ, ఔర ఉసమేం చక్షురాది
పాంచ ఇన్రియోం కో భీ ఆనన్ద దేనేవాలీ ఆశ్చర్యదాయక నానా దృశ్యోం కీ
శోభాకో మేం అనుభవ కర రహా హూఁ । అహో ! దుఖ కే స్పర్శ సే శూన్య
స్వర్గ మేం భీ దుర్లభ మహాన్ యోగీ జనకో హీ సులభ జో అతౌకిక సుఖ హై,
వహా చిత్తనిరోధకే మహాన్ క్లేశ బినా హీ ముద్దు ప్రాప్త హో రహా హై । ఇస
లక్ష్మీవనకో గంగావనకే నామ సే భీ నిర్దేశ కరతే హైం ॥ 3 ॥

ఏతాదృక్షవనాన్తరేషు నితరాం వైరక్త్య యోగేన యే ।

రాగద్వేష భయాకులం జగదిదం విస్మృత్య నిర్వాసనాః ।

దీవ్యద్దివ్యవిచిత్రస్పృష్టిరచనామాహాత్మ్యతస్తత్ప్రతిం

ధ్యాయన్తఃశివమద్వితీయమృషయో జీవన్తి తేభ్యో నమః ॥ ౪ ॥

ప్రకృత శ్లోక నే ప్రసంగవశ ఏకాన్తవాసీ బ్రహ్మనిష్ఠ మహాత్మా

పురుష కే లిపి నమస్కార కరతే హైం :

ఐసే మహాన వనాన్తరోం మేం జో ఋషిలోగ అత్యన్త వైరాగ్య భావమేం నిష్ఠిత
హోకర ఔర రాగ ద్వేష భయ సే సమ్పూర్ణ ఇస జగతకా విస్మరణ కరకే
వాసనాఁకే ఉచ్చేదపూర్వక నానా ప్రకారకీ దీవ్య ఉజ్జ్వల ఇస సృష్టి రచనాకే

వైశిష్ట్యకో దేఖకర ఉనకే రవయితా అద్వితీయ పరమాత్మాకో ధ్యాన కరతే
 హువ నివాస కరతే హైం, ఉనకే లియే నమస్కార హై || ౪ ||

నాలం దుష్కృత దూషితః ఖలు పుమాంస్తవత్పార్శ్వమాగన్తుమ-
 ప్యన్తర్ద్వారభువా కథం ను స భవతోత్కృత్యాన్తయే స్యాత్ప్రభుః |
 ఆఖ్యానం తు తవాఘమర్దినీ ! శుభే | సమృన్నమేతత్కథం
 మన్యే మూఢ్పరమృతి సుతరాం గౌరీవదర్థోజ్జితమ్ || ౫ ||

ఔర ఇన పద్యనే ఏక మీల కుభ ఆగేకీ అధమర్దినీ నామక గుఘాకా వర్ణన
 కరతే హైం | మార్గ మేం ఇన గుఘాకో ఉల్లంఘన కరనా పడతా హై |
 పహాలే ఇన గుఘాకో లాంఘనా కుభ అధిక కఠిన థా, ఆజకల కఠినాఈ
 కుభ కమ హోతీ జా రహీ హై :

అల్ప పాపనే భీ దూషిత పురుష తుష్టారే నికట పహుంచనే కే లియే భీ సమర్థ
 నహిం హోతా, ఫిర తుష్టారే అన్దరకే ఛిద్రనే తుష్టారా అతిక్రమణ కరనే కే లియే
 వహ కైనే సమర్థ హోగా ? హే శుభే ! అఘమర్దినీ అర్థాత్ తుష్టారే జఠర
 ద్వారా తుష్టేం లంఘనేవాలేకా పాప నష్ట కరనేవాలీ, ఇన ప్రకారకా నామ
 తుష్టేం కైనే ప్రాప్త హుత ? మైం మానతా హూః కి కేవల మూఢ్పరమృతానే
 హీ యహ నామ ఆగత హుతః; క్యోంకి కాలీ కన్యాకో గౌరీ నామనే వ్యపదేశ కరనా
 జిన ప్రకార అర్థ శూన్య హై, ఉసీ ప్రకార తుష్టారా యహ నామ భీ అర్థ
 శూన్య హై | భావ యహ హై, కి మహా సుకృతీ లోగ హీ ఇన గుఘాకే ద్వారా
 ఊపర యాత్రా కరనే మేం సామర్థ్యవాన హోతే హైం, పాపీ నహిం || ౫ ||

సూర్యస్పర్శిశిలోచ్చయోచ్చశిఖర ప్రౌఢచ్చవిచ్చాయయా
 నానావర్ణ యుతం నితాన్తనిపతన్నీచైర్మహారంహసా |
 హైమం హేమనిభం సుమజ్జు సుమనో గణ్డఖ్యమేతజ్జలం
 స్వస్మిన్మాం నిరుణధిహన్త న ఇతోగన్తుం సమర్థోఽస్యహమ్ || ౬ ||

దో మీల ఆగే జాకర దేవఘాట నామ సే ప్రసిద్ధ దేవగంగాకో ఇన

పద్యనే వర్ణన కరతే హైం :

మహాన్ ఉచ్చ శిఖరోమేం సూర్య కిరణోంకే స్పర్శ నే ఉత్పద్యమాన ప్రౌఢ్
 కాన్తికే ప్రతిబిమ్బు సే రక్త నీలాది నానా వర్ణవాలా హోతా హుత, బడే వేగనే
 సర్వదా నీచే గిరనేవాలా సువర్ణ సదృశ మనోహారీ దేవగంగా నామక ,
 యహ హిమజల అపనే మహాన్ సౌందర్యమేం మురుఘకో నిరోధ కరతా హై, అతఏవ
 యహానే ఆగే పదన్యాస కరనేకే లియే మైం సమర్థ నహిం హోతా హూః || ౬ ||

భ్రాతర్యార్జు ! నమస్కృతి స్తవపదే పుణ్యాతిపుణ్యాత్మన-
 స్త్వాం నిద్రన్తి కపూయయోనిరితి యే ధిక్తాన సుధీమానినః ।
 స్థావర్యం తవ గాఙ్గనీరలహరీసజ్జటితాఙ్గస్య య-
 ధన్య ధన్యమతీవధన్యమమరేన్ద్రాద్వైశ్చ సమ్ప్రోథితమ్ ॥ ౭॥

యహానే భీ ఆగే జాకర భూర్జవాసా మేం గంగా కి నారే ఖడః హువి ఏక
 భూర్జవృక్షకో దేఖకర భక్తిపూర్ణ భాషామేం ఉనకో వర్ణన కరతే హైం :
 హే భాఈ భూర్ ! సుకృతియోం నే భీ మహా సుకృతి తుష్టారే చరణోం మేం
 అనేక వార నమస్కార హై, నికృష్ట స్థావర యోని కహకర తుష్టారీ జో నిద్దా
 కరతే హైం యా తిరస్కార కరతే హైం, ఉన పణ్ణితాభిమానియోంకో ధిక్కార
 హై ! కోస్యోకి గంగాజలకే ప్రవాహ నే సర్వదా సంఘట్టిత హుఆ అఙ్గ జిసకా
 ఐనే జో తుష్టారా స్థావరపనా హై, వహా ధన్య హై, అత్యన్త ధన్య హై,
 అతి దుర్లభ హై, ఇన్ద్రాది దేవతాఙ్ం నే భీ సమ్ప్రోథిత హై ॥ ౭ ॥

ఆకీర్ణా బహుగణ్ణశైలశిశుభిః ప్రాలేయసజ్జన్తథా
 విస్తీర్ణా ఖలు సఙ్ఖాకాన్తి పురతః శ్రీ పుష్పవాసస్థలీ ।
 అపూర్ణా చ మహాద్భుతైర్ద్యుతిమయైర్దివ్య ప్రసూనై నృణా-
 మానన్దామృతవర్షణీ దివిషదాం శ్రీనన్దనోద్యానవత్ ॥ ౮॥

ఆగే శ్రీగోముఖకే నికటస్థిత పుష్పవాస (పూలవాసా) నామక
 విశాల మైదానకా ఇస శ్లోకనే వర్ణన కరతే హైం :
 బహుత క్షుద్ర పాషాణోంకే ఔర హిమఖణ్ణోం కే సమూహ నే వ్యాప్త, అతి మనోహర
 తథా విస్తీర్ణ యహా పుష్పవాస స్థాన యహాం ఆగే విరాజమాన హై, జో మహాన్
 అద్భుత శోభాయమాన నానా ప్రకార కే దివ్య పుష్పాంసే పరిపూర్ణ హోతా హుఆ
 దేవతాఙ్ం కో జిస ప్రకార నన్దనోద్యాన హై, ఉన ప్రకార సదా మనుష్యోం కో
 ఆనన్దరూపీ అమృతకీ వర్షా కరతా రహతా హై ॥ ౮ ॥

తీర్థానామపి తీర్థముత్తమమిదం పుంసాంపుమర్థప్రదం
 రమ్యాణామపి రమ్యమద్భుతయశః పూతాత్ప్రపూతంమహత్ ।
 సాక్షాద్విష్ణుపదోద్భవం హిమగుహాచ్ఛిద్రేణ చాత్రోదితం
 గణ్గమూలమనన్య భక్తి సులభం శ్రీగోముఖాఖ్యం భజే ॥ ౯॥

అబ ఇస శ్లోకనే సాక్షాత్ శ్రీగోముఖకా వర్ణన కరతే హైం :
 సర్వ తీర్థోం మేం భీ ఉత్తమతీర్థ మనుష్యోంకో ధర్మ, అర్థ, కామ ఔర
 మోక్ష దేనే వాలే, అత్యన్త రమణీయ ఏవం అద్భుత చరిత్ర వాలే, పవిత్రనే

భీ మహాన్ పవిత్ర సాక్షాత్ విష్ణు చరణ సే ఉత్పన్న హోకర హిమగుఘాకే
 ఛిద్రసే ప్రకట హుప ఔర అనన్య భక్తిమాత్రసే సులభ శ్రీగోముఖ నామక
 ఇస దివ్య గంగాజీకే మూల స్థానకా మైం సేవన కరతా హూఁ || ౧౦ ||

గణ్డే | గోముఖీ ! తుభ్యమస్తు మనసా వాచా చ తన్వా నమ-
 స్త్వాం దృష్ట్వా తవ నిర్మలైశ్చమృతసమే స్నాత్వా చ భద్రే జలే |
 మన్యే ధన్య జనిర్మమేతి సుతరాం ధన్యోఽస్మి ధన్యోఽస్మ్యహం
 భూయో భూయైవానతోఽస్మి చరితార్థోఽస్మి త్వదాసేవనాత్ || ౧౦||

ఔర అస్తమేం ఇస శ్లోకసే గోముఖకే ప్రతి నమస్కార పూర్వక అపనీ
 కృతార్థతాకో ప్రకట కరతే హైం :

హే గోముఖీ | హే గంగే ! తుష్టేం మనసే శరీర సే తథా వచనసే భీ నమస్కార
 హై | మైం మానతా హూఁ కి తుష్టారా దర్శన కరకే ఔర తుష్టారే నిర్మల అమృత
 తుల్య తీర్థజల మేం స్నాన కరకే మేరా జన్మ అతీవ ధన్య హూఁ | మైం ధన్య
 హూఁ , మైం అతీవ ధన్య హూఁ , ఫిర భీ బార బార తుష్టేం నమస్కార కరతా
 హూఁ | ఇస ప్రకార తుష్టారే సేవనసే మైం అత్యంత కృతార్థ హూఁ || ౧౦ ||

ఇతి శ్రీ గోముఖీయాత్రావర్ణనం సమాప్తమ్ |

శ్రీగం్గోత్తరీక్షేత్రమాహాత్యమ్ గోముఖీయాత్రా గంగాస్తోత్రసంఘాః

శ్రీగంగాస్తోత్రసంఘాః ।

జయ జయ జగదమ్బ ! శ్రీగల శ్రీజటాయాం

జయ జయ జయశిలే జహ్ను కన్యే నమస్తే ।

జయ జయ జలశాయి శ్రీమదంఘ్రిప్రసూతే !

జయ జయ జయ భవ్యే ౧ దేవి ౧ భూయో నమస్తే ॥ ౧ ॥

హే జగదమ్బే ! తేరీ జయ హో ! జయ హో ! శ్రీ కంఠ శివజీకీ తేజోమయ

జటామేం విరాజమాన, హే జహ్ను కన్యే ! తేరీ జయ హో ! తుమకో నమస్కార హై ।

శ్రీ విష్ణుజీ కే చరణకమలసే ఉత్పన్న హే దేవి ! హే మంగల స్వరూపిణి ।

తేరీ అనేక బార జయ హో ! ఔర తుష్టేం అనేక వార నమస్కార హై ॥ ౧ ॥

త్రిపథ పథిక పాథః స్తోతసా సిద్ధమూర్తి-

దినకర కులభూషారత్న యతోద్దయోత్థా ।

ప్రణతజన సురదూః పావనీ పావనానాం

జయతి జగతి గంగా భాగ్యపూగోజనానామ్ ॥ ౨ ॥

స్వర్గ లోక, భూలోక, పాతాల లోక ఇన తీన లోకోం మేం చలనేవాలా జలస్తోత

హీ జినకా ప్రసిద్ధ ఆకార హై, సూర్యకులకే భూషణమణి భగీరథజీ కీ

మహాన్ తపస్యాసే జో యహం ప్రకట హుఈ హై, జో భక్తజనోం కో కల్పవృక్షకే

తుల్య హైం, జో సర్వే పవిత్ర వస్తుఓం కో భీ పవిత్ర కరనేవాలీ హై, ఔర

జో మూర్తిమాన హుష మనుష్యోం కే భాగ్య సముదాయ కీ భాంతి భాసతీ హై,

వహ గంగా ఇన లోకమేం సర్వోత్కృష్ట విరాజతీ హై ॥ ౨ ॥

గణ్ణే మాతరసుస్మరామి సతతం త్వస్మూర్తి మత్యద్భుతాం

దైవీం దైవతదుర్లభాం యమునయా వాచాన్న సమ్పూర్ణయా ।

భక్తేనాథ భగీరథేన భగవత్ పాదైశ్చ పదార్చుకై-

ర్యా నిత్యం సముపాశ్రితా విజయతే గం్గోత్తరీ సదృసి ॥ 3 ॥

ఇన శ్లోకనే శ్రీ స్వామీజీ మహారాజ “గంగోత్తరీ” మన్దిరకే అందర అన్య

దేవతాఁకే సహిత విరాజమాన భీగంగాజీకా స్మరణ కరతే హైం ।

హే గంగే ! హే మాతా ! ఇన్ద్రాది దేవతాఁకం కో భీ అతి దుర్లభః అత్యన్త
అద్భుతదాయ, తుష్టారే ఇన దైవతరూపకా మైం అనుస్మరణ కరతా హూఁ, జో
యమునాజీ, సరస్వతీ, అన్నపూర్ణా, భక్త భగీరథ ఔర తుష్టారే పాదపూజక
భగవత్పాద శ్రీ శక్యరాచార్యనే భీ సర్వదా భక్తి సహిత ఉపాసిత హోతా
హుత, గంగోత్తరీ ధామమేం సమ్పూర్ణ మహిమానే విరాజతా హై ॥ 3 ॥

తుహిన శిఖరిశ్శ్లోకే దివ్యసౌభాగ్యసమ్ప-

న్మహిమని విహరన్తీం పుష్పవాసే విశాలే ।

సుకృతి సమధిగమ్యే సమ్యగాలీజనాల్లి-

విలసితమలసాక్షీం నౌమి గంగామభీక్షమ్ ॥ ౪ ॥

అనన్తర అబ ఇన పద్యనే గోముఖకే పుష్పవాస స్థానమేం క్రీడఁ కరనే

వాలీ శ్రీ గంగాజీకీ స్తుతి కరతే హైం :-

అతౌకిక సౌన్దర్య సమ్పత్తికే మాహాత్మ్యనే యుక్త హిమాలయకే శిఖర పర

పుణ్యవాన పురుషోం కో హీ గమ్య, విశాలమజ్జుల ఫూలవాసా మైదానమేం అనేక

సఖియోంకే సహిత సవిలాస విహార కరనే వాలీ, ఔర కమనీయ కాన్తి వాలీ

శ్రీ గంగాజీకీ సదా మైం స్తుతి కరతా హూఁ ॥ ౪ ॥

పాదాఙ్గుష్ఠా దోవ్దితా దేవి ! విష్ణో-

ర్గం్గోత్తర్యాం గోముఖీ మస్తకాద్వా ।

గంగా గజైవాస్య బాధో న కిచ్ఛేత్

సర్వేశ్శ్రీ సర్వథా హి త్వమమ్బ ? ॥ ౫ ॥

హే దేవి ! తుమ విష్ణు పాదాంగుష్ఠనే ఉత్పన్న హో; అథవా గంగోత్తరీ మేం

గోముఖ కే ఊర్ధ్వ దేశనే ఉత్పన్న హో । తుమ గంగా తో సర్వదా గంగా హీ

హో, తుష్టారే మహాత్వకీ ఈషణ్యాత్ర భీ హాని నహి, హే అమ్బ తుమ సర్వథా

సర్వేశ్వరీ హీ హో ॥ ౫ ॥

అయి భగవతి ? భవ్య శ్రీముఖ శ్రీనితమే

తుహిన ముకుర హర్మ్యస్యాన్తరన్తర్యధూ వత్ ।

అహహా ? చరసి చిత్రం త్వం తు మాతా జగత్వా-

స్తదపి కథమసూర్యం పశ్యతాం యాసి సహిః ॥ ౬ ॥

గోముఖనే ఊపర గంగాజీకే దర్శన నహిం మిలతే హైం । ఉధర శ్రీముఖ నామ

పర్వత పక్షియోం కే నీచే అనేక మీల హిమ సజ్ఘాతకే భీతర గణ్ధాజీ కీ
ధారా దూర సే ఆ రహి హైం, ఇనకో అలంకార భాషామేం దో శ్లోకోం నే వర్ణన
కరతే హైం :-

హే భగవతీ ! భాగీరథీ ! దివ్య మంగలమయ శ్రీముఖ పర్వతకే మనార
నితమ్బ దేశమేం హిమరూపీ కాంచకే మహాలకే అన్తర నవోథా, అన్తఃపుర
వధూకీ న్యాఈ అహహా ! తుమ విచరతీ హో ! యహ మహాన ఆశ్చర్య హై కి తుమ
తో సర్వ జగతకీ జననీ హో ! తథాపి లజ్ఘాయుక్త హోకర తుమ కిస ప్రకార
సూర్య కో నహిం దేఖనె వాలీ అవరోధ స్త్రీ సీ బన జాతీ హో !

గోముఖకే ఊపర చార రంగ వాలీ చతురంగీ నామక హిమధారా జహం
గంగోత్తరీ హిమధారా నామక గోముఖకీ బడః హిమధారామేం ఆకర మిల జాతీ
హై, ఉస మహాన అద్భుత దివ్యప్రాన్తకో మన మేం రఖకర ఇస సాహిత్యరసపూర్ణ
సున్దర శ్లోకకీ రచనాకీ గఈ హై । బదరీనాథకా మహాన్ దుర్గమ హిమమార్గ ఇస
ప్రాన్తసే హి చతురంగీ, కాల్పి ఆది హిమధారా తథా అర్వా నామక జలధారా
హోకర దివ్య హిమమయ ఉచ్చ పర్వతోంకో అతిక్రమణ కరకే ఆగే సరస్వతీ నదీ
కే కినారే “మానా” గ్రామకే సమీప గస్తోలీ మేం జాకర సమ్మిలిత హోతా
హై । ఔర సుమేరు శ్శుక్లకే సదృశ సువర్ణ వర్ణకే మహాన్ ఊంచే అనేక
హృదయావర్ణక సున్దర శిఖర భీ ఇస ప్రాన్తసే సృష్ట రూపసే దృష్టి
గోచర హోతే హైం । విపుల, గంభీర, మనోహర ఆకార వాలీ యహ గంగోత్తరీ
హిమధారా ఆగే సుప్రసిద్ధ చౌఖమ్బా శిఖరకే సమీపవర్తీ తథా అలకనన్దాకే
ఉద్భవ స్థాన అలకాపురీ పర్వన్త లమ్బి పడః హై । ఇసకా దివ్య సౌందర్య
అనుపమ ఔర అవర్ణనీయ హైం । ఇస హిమధారాకే కినారే హి ఆసపాస శివలింజ,
శ్రీసుమేరు కేదారనాథ ఆది తథా భాగీరథీ పర్వత, సత్యపథ శిఖర

ఆది పురాణ ప్రసిద్ధ, బహుత సున్దర దివ్యతర హిమ శిఖర భీ విరాజమాన
హైం । యే సబ శిఖర గోముఖసే దృశ్యమాన న హోనే పర భీ అన్య ప్రాన్తోసే
దృష్టిగోచర హోతే హైం ।

పాపైర్ముఖం సమభవత్ ఖలు నీల నీలం
యస్యాంబ ! తస్య తవ వేశ్మ నిరీక్షణేన ।
శ్రీమన్ముఖం భవతీ భాస్కర భాసి నూత్నం
మన్యేఽర్థవత్తవేదం తవ వేశ్మనామ ॥ ౭॥

హే అమ్బ ! జినకా ముఖ పాప కర్మోసే నీల వర్ణ హో గయా హై । అర్ధాత్ కాలా

పడః గయా హై, తుష్టారే ఇస శ్రీముఖ స్థానకే దర్శనసే హీ ఉసకా ముఖ
సూర్య కే సదృశ తేజోమయ ఔర శ్రీయుక్త అవశ్య హో జాతా హై | ఇస కారణ
సే మైం మానతా హూం కి శ్రీముఖ కరకే తుష్టారే స్థానకా యహ నామ అర్థ
రహిత రూఢి నహిం, కిస్తు సార్థక హీ హై || ౬ ||

ప్రసీద భగవత్యంబ ! ప్రసీద కరుణాంబుధే ! |

ప్రసీహి స్వాత్మతుల్యం మే మనో మలమలీమసమ్ || ౭ ||

హే మాతా ! హే భగవతీ ! తుమ ప్రసన్న హో ! హే కరుణా జలధే ! తుమ ప్రసన్న
హో ! రాగద్వేషాది నానా మలోనే మలన హువ హమారే మనకో అపనే స్వరూపకే
తుల్య అర్థాత్ గంగాజలకే సదృశ పవిత్ర బనాఢ || ౮ ||

పశ్యన్తు కేచిదమలం జలమేవ గణ్డే-

త్యన్యే వయం తు భవయన్త్రవిముక్తి హేతుః |

శ్రీమూల శక్తి రఖిలేశ్వరరూపరూపి-

ణ్యానంద కన్దమితినిత్యముపాస్మహేత్వామ్ || ౯ ||

గంగా కేవల నిర్మల శుద్ధ జలప్రవాహ మాత్ర హీ హై, ఇస ప్రకార
కోఈ లోగ మానే తో మానేం; హమ తో సంసార యన్త్ర సే విమోచనకా హేతు
జగతకీ కారణభూతా ఆది శక్తి సాక్షాత్ పరమేశ్వర స్వరూపిణీ,
నిరతిశయానందపున, జగజ్జననీ దేవీ కే రూపసే భక్తి పూర్వక తుష్టారీ
ఉపాసనా కరతే హైం || ౯ ||

కింవా ముణ్ణనతః కిమస్తి జటయా వైవర్ణ్యవస్త్రేణ కిం

కింవా వస్త్ర విసర్జనేన భసితాలేపేన జాపేన కిమ్ |

భిక్షాన్నాశనతశ్చ కిం వ్రతశతైస్థిరేషు చాటాట్యయా

విశ్వాధీశ్వరి ! యుష్మదజ్ఞీయుగలేభక్తిర్న చేన్నిశ్చలా ! || ౧౦ ||

హే విశ్వేశ్వరి ! హే గంగే ! తుష్టారే చరణ యుగలమేం నిశ్చల భక్తి
న హో తో ఫిర మనుష్యకో సిరకా ముణ్ణన కరనేసే క్యా ? జటా రఖనే సే క్యా
ప్రయోజన ? కాషాయ వస్త్ర కే ధారణ కరనేసే క్యా ? వస్త్రకో ఛోడఃకర
నంగా బననే సే క్యా ? సమ్పూర్ణ శరీర మేం భస్మకా లేపన కరనే సే క్యా
? దిన రాత వైతకర జప కరనే సే భీ క్యా ప్రయోజన ? భిక్షాన్న కా
భోజన కరనే సే భీ క్యా ? నానా ప్రకార కే వ్రత ఔర ఉపవాసాదికోనే క్యా
? ఔర తీర్థోమేం బహువార భ్రమణ కరనే సే క్యా ? భావ యహ హై కి జిసకే
మనమేం భక్తి కా సంచార నహిం హై, ఉసకో పూర్వోక్త నానా వేష ధారణ

తథా నానా ఆడమ్బర యే సబ వ్యర్థ హీ హైం ॥ ౧౦ ॥

గుహాచ్ఛిద్రే వాద్రేః శిఖరభువి వా ఘోర గహనే
శృశానే వైకాకీ వసతు వసతౌ వా నిజజనైః !

మహాభాగే ! భాగీరథి ! తవ పదామ్బోజభజన

ప్రమత్తఞ్చిత్తఞ్చోత్ స తు పరమయోగీ స తు సుఖీ ॥ ౧౧ ॥

గుహాకే ఛిద్రమేం అథవా పర్వతకే ఉచ్చ శిఖర దేశమేం అథవా భయంకర
జంగలమేం అథవా శృశాన భూమిమేం ఏకాకీ హాకర నివాస కరో, అథవా
అపనే పరిజనోం కే సాధ అపనే గృహమేం నివాస, కరో । హే మహాభాగే ! హే
మాతృగంగే ! తుష్టారే చరణకమలకే భజనమేం యది చిత్త నిమగ్న హుఆ
హో తో, వహీ మహాన యోగీ హై, వహీ పరమ సుఖీ హై ॥ ౧౧ ॥

మంగలా మంగలానాం యా పావనానాం చ పావనీ !

భుక్తిదా ముక్తిదా చాస్యై జహ్నుజాయై నమో నమః ॥ ౧౨ ॥

జో సర్వ మంగల మూర్తియోంకీ భీ మంగల మూర్తి హై, సర్వ పావన వస్తుఓం
కీ భీ పావనీ హై, భుక్తి ఔర ముక్తి ప్రదాన కరనేవాలీ ఉస జాహ్నువీకో బార
బార నమస్కార హై ॥ ౧౨ ॥

ప్రాతః సాయం దినమథనిశా మాససంవత్సరౌచే-

త్యేవజ్కాలః ప్రచలతి చలత్యాయురప్యగ్రవేగమ్ ।

క్షుద్రాన్ భోగాన్ త్యజతు భజతు శ్రీపదం ప్రేమతోఽన్తః

స్వర్గజ్ఞాయాః శ్వ-ఇతి మతిమాన్ మానవో మా బ్రవీతు ॥ ౧౩ ॥

ప్రాతః ఔర సాయం, దిన తథా రాత్రి, మాస ఔర సంవత్సర ఇస ప్రకార కాల
వ్యతీత హోతా హై, ఏవం మనుష్య కీ ఆయు భీ అత్యంత ఉగ్ర వేగసే చలతి రహతి
హై । క్షుద్ర భోగోం కా త్యాగ కరో; భక్తి పూర్వక సురనదీ శ్రీ గంగాజీకే
శ్రీపదకా భజన కరో; బుద్ధిమాన మనుష్య ఆజ నహిం కల కరోగే ఐసా
కభీ న కహే ॥ ౧౩ ॥

ప్రసీద గణ్ధే ! భగవత్యభీక్షం త్వత్ప్రేమయాచేఽన్యదహం న యాచే ।

త్వదమ్బుధారావదఖణ్ణరూపం ప్రసీదభూయోఽపి నమోఽస్మిపాతైః ॥ ౧౪ ॥

హే గంగే ! హే భగవతీ ! తుమ ప్రసన్న హో । వార వార తుష్టారీ జల ధారాకీ
న్యాఈ అఖణ్ణ రూప తుష్టారీ భక్తి కీ ప్రార్థనా కరతా హూ, ఔర కుఛ భీ
మైం యాచనా నహిం కరతా । చరణ మేం గిరకర అనేకానేక బార నమస్కార

కరతా హూఁ తుమ ప్రసన్న హో ॥ ౧౪ ॥

గణ్డోత్తర్యామిహ గిరిగుహావేశ్మని త్వత్ప్రదాన్తే

పాద్మ పీఠే స్థిరమృజు కదా సంస్థితః సన్ సుఖేన ।

స్వప్తస్వాప్తస్వయి శివతనో ! దేవి ! కస్తూరికాణాం

సంఘాత్యామి తమిదమహం విస్మరిష్యామి దేహమ్ ॥ ౧౫ ॥

హే మంగల మూర్తి ! హే దేవి ! యహం శ్రీగంగోత్తరీమేం గిరి గుహాకే అన్తర

తుష్టారే చరణోంకే సమీప పద్మాసనమేం ఋజు ఔర స్థిర రూపనే సుఖతయా

అవస్థిత హోకర తుష్టారే స్వరూపమేం చిత్తకా నిరోధ కరతా హుళ శిలాకే

సదృశ స్తబ్ధ, నిశ్చల, తథా కస్తూరీ మృగోంకే కణ్డూయన క్రీడకా

స్థాన హుప ఇన దేహ కో మైం కబ విస్మరణ కరూంగా ॥ ౧౫ ॥

ఇతి గణ్డోస్తోత్రసంఘాతః సమూర్ణః ।

Encoded and proofread by Swamini Tattvapriyananda tattvapriya3108 at gmail.com

---

——
Shri Gangottari Kshetramahatmyam Gomukhiyatra Gangastotrasangraha

pdf was typeset on December 17, 2022

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

